

2.A.10. НОРМИ ЗА ПРОЕКТИРАНЕ НА СГРАДИ ЗА БИТОВИ УСЛУГИ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Утвърдени със заповед № РД-12-195 от 8.IX.1981 г. на МСА

Техническият нормативен документ "Норми за проектиране на сгради за битови услуги на населението" е разработен от дирекцията за "Комплексно проучване и проектиране" при Научен център по вътрешната търговия, услугите и местната промишленост към Министерството на вътрешната търговия и услугите.

Нормите са разработени на базата на СН и П-П-80-75 "Норми проектирования. Предприятията бытового обслуживания населения" и са утвърдени със заповед № РД-12-195 от 8. IX. 1981 г. на МСА.

С влизането в сила на тези норми от 1. I. 1982 година се отменят техническите нормативни Документи, дадени в приложение 7 на документа.

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1.1. Тези норми трябва да се спазват при проектиране на нови и реконструкция на съществуващи сгради и помещения на предприятия (комплексни и специализирани) за битови услуги на населението: домове за битови услуги, ателиета, работилници, фотоателиета, бръснаро-фризьорски и козметични салони, приемателни пунктове, бани, перални, центрове за медицинска козметика, домове за красота.

Нормите не се отнасят за предприятията за битови услуги на населението, заводи, фабрики, цехове, блокове от производствени цехове, съгласно приложение 6, които следва да се проектират в съответствие с нормите за технологично проектиране и нормите по проектиране на спомагателни сгради на промишлени предприятия.

Перални за дезактивация, дезинфекция и дезинсекция трябва да се проектират в съответствие с технологичните норми и санитарни правила.

1.2. Предприятията за битови услуги на населението следва да се проектират за работа на две смени.

1.3. Предприятията за битови услуги следва да се предвиждат в системата за комплексни услуги на населението в съответствие с градоустройствените и застроителни планове на населените места.

Домове за битови услуги, ателиета, работилници, фотоателиета, бръснаро-фризьорски и козметични салони и приемателни пунктове следва да се разполагат в отделни сгради и пристройки.

Предприятията с брой на работните места до 36 и ателиета за направа и поправка на облекло и трикотажни изделия - до 100 се допуска да се разполагат в първите (партерни) етажи на жилищни сгради и сгради с друго предназначение. Разполагане на тези предприятия в сгради на учебни заведения (детски ясли, детски градини, общообразователни и др. училища), лечебно-профилактични заведения, спални корпуси на санаториуми, почивни домове и пионерски лагери, кинотеатри, театри и клубове, а също и в пристройки към преместващи се (временни) сгради не се допуска.

1.4. Предприятия, в които се употребяват лесновъзпламеняващи се течности и нитроленти (с изключение на бръснаро-фризьорските салони, козметичните салони, домове за красота и център за медицинска козметика и работилници за поправка на обувки с брой на работните места др 15, работилници за поправка на часовници - до 20, приемателни пунктове за химическо, чистене - до 4, фотоателиета), не се допуска да се разполагат в жилищни и обществени сгради, в сутерени на други сгради. В жилищни сгради не се допуска да се разполагат предприятия с източници на шум и вибрации.

Помещенията на предприятия за битови услуги (с изключение на бръснаро-фризьорски и козметични салони и бюра за услуги), разположени в сгради с друго предназначение, следва да се отделят от другите помещения с негорими стени, прегради и покрития с граница на пожароустойчивост съгласно изискванията на Противопожарни строително-технически норми (ПСТН); евакуационните изходи на тези помещения не се допуска да се съединяват с изходите на другите помещения на сградите освен с тези, които също се предвиждат за предприятия за битови услуги. Пристройките да се отделят от сградите с негорими стени.

1.5. В необходимите случаи, на дворния участък на парцелите на предприятията за битови услуги да се проектира стопански двор с товаро-разтоварна площадка.

Стопанският двор с товаро-разтоварна площадка на предприятията за битови услуги, които са включени в жилищни сгради, следва да се разполагат на странични, негорими стени, където няма прозорци и входи на жилищни помещения, като се отделят от дворната част на жилищната сграда със зелени площи и растителни огради. Над товаро-разтоварните площадки-рампи да се предвиждат покрития.

1.6. Конструктивните височини на етажите на сградите се определят по БДС 13566.

1.7. Санитарно-битови помещения, помещения, свързани със здравеопазването да се предвиждат по нормите за проектиране на спомагателни сгради и помещения на промишлени предприятия и приложение 3 към т.3 и норми. При проектиране на санитарно-битовите помещения и санитарни прибори, броят на входящите майстори и фотографии не се вземат пред вид.

1.8. Водоснабдяването и канализацията да се проектират в съответствие с изискванията на Нормите за проектиране на вътрешни водопроводни и канализационни инсталации. Качеството на водата, необходима за питейни, битови и производствени нужди, да отговаря на изискванията на БДС 2823.

1.9. Отоплителните, вентилационните и климатичните инсталации да се проектират в съответствие с Нормите за проектиране на отопление, вентилации и климатични инсталации и БДС 14776.

1.10. Електрическите инсталации и уредби трябва да отговарят на изискванията на Правилник за устройство на електрическите уредби (ПУЕУ) и Правилник по техническата безопасност на труда при експлоатация на електрическите уреди и съоръжения.

Изкуственото осветление да се проектира в съответствие с изискванията на БДС 1786.

2. ДОМОВЕ ЗА БИТОВИ УСЛУГИ, АТЕЛИЕТА, РАБОТИЛНИЦИ, ПРИЕМАТЕЛНИ ПУНКТОВЕ

2.A
10
3

Обемно-планировачни и конструктивни решения

2.1. Помещенията за посетители следва да се определят в зависимост от вида на услугите; в комплексните предприятия помещенията за посетители за различните видове услуги следва да се обединят, като се изхожда от удобствата за посетителите и рационалното планировъчно решение. Площите на помещенията за посетители да се приемат по таблица 1.

2.2. Изграждането на помещенията трябва да съответствува на общото архитектурно решение и интериора, при това необходимо е да се отчитат условията на труда в производствените помещения.

2.3. Видът и площите на производствените помещения да се приемат в зависимост от вида на услугите, съгласно таблица 2. Производствените помещения за различните видове услуги следва да се обединяват в зависимост от технологичните процеси и условията на труд.

2.4. Работната площ на сградите и помещенията на комплексните предприятия не трябва да превишава стойностите, показани в приложение 2.

2.5. Площите на помещенията за складове да се приемат в зависимост от вида на услугите, съгласно таблица 3.

2.6. Видът и площите на административните помещения да се приемат по таблица 4.

2.7. Сгради от I и II степен на огнеустойчивост трябва да бъдат високи не повече от 6 етажа, сгради от III степен на огнеустойчивост не повече от 2 етажа, IV - V степен на огнеустойчивост - едноетажни със застроена площ до 100 m², сгради от метална конструкция - 200 m², а обработени с огнезащитни съставки - 400 m². В сгради от IV и V степен на огнеустойчивост се допуска да се устройват предприятия с не повече от 50 работни места.

2.8. Входовете за посетители на предприятия с 15 работни места и повече трябва да бъдат отделени от входовете за персонала. Направата на прагове на вратите на производствените помещения и складовете не се допуска.

2.9. Главните стълбища за посетители, от първи до втори етаж на сградите от I и II степен на огнеустойчивост, се допуска да се проектират открити, без вестибюли и етажни холове, при това останалите стълбища трябва да се предвиждат в стълбищни клетки.

2.10. При оразмеряване на пътя за евакуация от помещенията за посетители, броят на хората, едновременно намиращите в помещенията следва да се определя, като се изхожда от норма за един човек 1,35 m² от общата площ на помещенията, включително площта, заета от обзавеждането. Броят на хората, едновременно намиращи се в демонстрационната зала, следва да се приема според броя на местата в залата.

Помещения за посетители - площи

Вид услуги	В приемателни пунктове (без производствена работа) м ² за 1 приемащ поръчки	В предприятията, извършващи услугите	
		Измерител	Площ, м ²
1. Направа и поправка на облекло, шапкарски и трикотажни изделия	25	м ² на 1 работно място	2,5 м ² - до 10 работни места, 1,5 м ² - на всяко следващо
2. Направа и поправка на обувки и кожена галантерия	12	м ² на 1 работно място	2,5 м ² - до 5 работни места, 1,5 м ² - на всяко следващо работно място
3. Химическо чистене и боядисване на облекло, към промишлени бази	12	м ² на 1, приемащ поръчки към базите	12
4. Бързо (експресно) химическо чистене със самообслужване, пране на бельо със самообслужване, бързо пране на ризи	-	м ² на 1 kg почиствани дрехи на смяна	0,2 м ² - до 150 kg 0,1 м ² - на всеки следващ kg
5.1. Ремонт и поръчки на метални изделия и битови електроприбори	12	м ² на 1 работно място	2,2 м ² - до 5 работни места, 1,5 м ² - на всяко следващо работно място
5.2. Ремонт на телевизионни радиоапаратури и музикални инструменти	12	също	4 м ² - до 5 работни места, 1,5 м ² на всяко следващо място
5.3. Поправка на часовници, фотокиноапаратура, оптика, изделия от пластмаса, ювелирни и гравьорни работи	6	също	2,2 м ² - до 5 работни места, 1,5 м ² - на всяко следващо работно място
6. Даване под наем на предмети за домашни потреби и с културно-битово предназначение	18	-	-
7. Обработка на фото и кино материали	12	-	-
8. Фотоателиета за направа на снимки за документи, студии за звукозаписи	-	На 1 предприятие	12 м ²
9. Фотоателиета за групови снимки	-	На 1 предприятие	30 м ²
10. Бръснаро-фризьорски и козметични салони	-	На 1 работно място	2,5 м ² - до 10 работни места, 1,5 м ² - на всяко следващо работно място
11. Машинописни услуги	6	на 1 приемащ поръчки	6 м ²
12. Книгovesки услуги	6	също	6 м ²
13. Бюра за услуги	6	-	-
Специализирани работилници за мебели и дърводелски услуги (до 6 работни места)	-	м ²	12

Забележки:

1. В площта на помещението за посетители е включена площта за приемащия поръчките. При брой на приемащите поръчки повече от двама, събраните площи за посетителите трябва да се намалят с 15%. Площта на помещенията за посетители трябва да се приема не по-малко от 12 м².
2. В показателите на площите за помещенията за посетители на предприятията и приемателните пунктове за направа и поправка на облекло влиза в площта за пробни кабини, броят на които трябва да се определи с оглед да има 1 кабинa с размери 1,7 x 2 m на един кроач. В показателите за площите на помещенията за посетители на предприятията за бързи поправки, експресно химическо чистене и гладене на облекло влиза и площта на кабините за преобличане, с размери 1,4 x 1,4 m.

3. Гардероби за посетители трябва да се предвиждат:
 - а) на предприятия за напрана и поправка на облекло, шапкарски и трикотажни изделия - оразмерени по 0,08 m² на едно работно място;
 - б) в бръснаро-фризьорските и козметични салони - оразмерени по 0,3 m² на едно работно място;
 - в) за фотоателиета за напрана на групови снимки, площ 3 m².
4. В бръснаро-фризьорски и козметични салони с 15 и повече работни места и в пералните на самообслужване трябва да се предвижда по една тоалетна с едно клекало.
5. В пункт за вещи под наем се допуска да се предвиждат помещения за почасово предлагане на клавишни инструменти, площта за които се оразмерява по 12 m² за един инструмент.
6. Площта на помещението за посетители на бюрата за услуги, приемащи поръчки за ремонт на сгради (жилища), поправка и напрана на мебели, се допуска да се увеличи с 10 m² за изложба на тъкани и други материали.
7. При проектиране на помещения за посетители, работни места за експресна поправка на обувки в присъствие на поръчващия, площта на това помещение трябва да се увеличи на 15 m².
8. При групиране приемането на поръчки за различни видове услуги от един приемащ поръчки, помещението за посетители трябва да се определя по показателя за единица от видовете услуги.
9. При проектиране на демонстрационни зали (за ревю и изложби) тяхната площ трябва да се оразмерява по 1,3 m² за един зрител. Съблекалните (гардеробни и гримьорни) за демонстрационните зали трябва да бъдат по правило разделени за мъже и жени. Площта на съблекалните трябва да се оразмерява по 6 m² на един човек, демонстриращ модели. При изграждане на обща съблекалня - гардеробна трябва да се предвиждат кабини за преобличане с размери 1,7 x 2 m.

Таблица 2

Работни помещения - площи

Вид на услугите и помещенията	Единица мярка	Площ, m ²
1	2	3
1. Напрана и поправка на облекло, шапкарски и трикотажни изделия: - напрана и поправка с леки платове, шапкарски изделия; ушиване и поправка на трикотажни изделия - напрана и поправка на горно облекло - разкрояване на облекло, плисе и гофре - плетени трикотажни изделия, кожухарски работи	m ² /на 1 работно място m ² /на 1 работно място също също	6 7 12 8
2. Поправка на обувки и кожена галантерия: - поправка на обувки - кожена галантерия	също също	8 6
3. Химическо чистене на облекло: - експресно почистване на петна, експресно химическо чистене при производителност в смяна в kg: • от 50 до 150 kg • над 150 kg - химическо чистене със самообслужване - промишлена база за хим. чистене - лаборатория	също m ² за 1 kg обработвани дрехи в смяна също също определя се съгласно технолог. оборудване m ² /за 1 предприятие	15 1,4 1 1,4 12
4. Пране на бельо със самообслужване, експресно пране на ризи, пране и гладене на бельо при производителност бельо в смяна в kg: - до 125 kg - над 125	m ² /на 1 kg бельо в смяна също	0,8 0,5
5. Ремонт на метални изделия: - малагабаритни - едрагабаритни	m ² /на 1 работно място също	6 12

ОБЩЕСТВЕНИ И ЖИЛИЩНИ СГРАДИ

1	2	3
6. Ремонт на битови електроприбори (битова техника) - малогабаритни - едрогабаритни	също също	6 12
7. Поправка на радиоапаратури и телевизори	също	10
8. Поправка на часовници, ювелирни и гравьорни работи, ремонт на фото-киноапаратури, оптика, изделия от пластмаси	също	4,5
9. Поправка на музикални инструменти: - безклавишни - клавишни	m ² /на 1 работно място също	9 15
10. Фотография: - зала за фотоснимки - зала за групови фотоснимки - зала за фотоснимки за документи - помещения за обработка на фотоматериали	m ² /за 1 предприятие също също m ² /на 1 лаборант	36 60 18 10
11. Бръснаро-фризьорски и козметични салони: - фризьорски салон (за жени) - бръснарски салон (за мъже) - маникюр - педикюр - козметичен кабинет (за 1 работно място) - козметични кабинети (за 2 и повече работни места) - лаборатория за кола-маски - душ - кабинети затворени (индивидуални) за салони с повече от 5 работни места	m ² /на 1 работно място също също също m ² /на 1 работно място също също m ² /за всеки 5 работни места	8 6 6 6 9,6 8 4 m ² за 1 място; 2 m ² за всяко следващо 2,7
12. Машинописни услуги	m ² /на 1 работно място	4
13. Книговезници (включит. помещение за лепене)	също	15
14. Студии за звукозаписи: - зала за звукозаписи - апаратна за записи - кабинет за презаписване	m ² /за 1 предприятие m ² /на 1 работно място също	25 6 5
15. Специализирани работилници за мебелни и дърводелски услуги: - до 6 работни места	m ²	определя се съгласно технологичното оборудване

Забележки:

1. В малки населени места в приемателните пунктове трябва да се предвижда допълнително производствено помещение с площ 15 m², за работа от сезонен или местен характер и за работа на приходящи специалисти (майстори).
2. В работилниците за поправка на битови електроприбори, радиоапаратури и телевизори, с брой на работните места над 12, се допуска да се предвижда допълнителна стая за приходящи специалисти, площта на която трябва да се оразмерява по 3 m² на един майстор-специалист.
3. Във фотоателиетата се допуска да се предвижда допълнителна стая за приходящи фотографии, оразмерена до 3 m² за един фотограф и кабинети за фотоловители с площ до 3 m² за всяка.
4. В комплексните предприятия, с брой на работните места над 50 се допуска предвидянето на ремонтно-механическа работилница с площ до 20 m².
5. Площта на отделението за химическо чистене с производителност до 50 kg в смяна е необходимо да се приема в зависимост от определеното оборудване.
6. За окончателно гладене с преси да се предвижда допълнителна площ, съобразена с паспортните данни на машините.
7. На всяко работно място във фризьорските салони да се предвиждат по два сушоара.
8. За работните помещения на предприятия с шумна дейност (машинопис, поправка на музикални инструменти, радиопарати, поправка на обувки и др.) да се предвижда шумо-поглътяща, звукова изолация, съгласно нормите за проектиране звукоизолация в строителството.

Таблица 3

2.A
10
7

Необходими складови помещения

Вид на услугите	Площ в m ²	
	В приемателни пунктове (без производствена дейност) за 1 приемащ поръчки	В предприятия, за 1 производителник
1. Направа и поправка на облекло	20	1,5 m ² - до 40 производственици, 1 m ² на всеки следващ производителник
2. Направа и поправка на шапкарски изделия, поправка на трикотажни изделия	8	0,5
3. Поправка на обувки и кожена галантерия	12	2,5 m ² - до 10 производственици, 2 m ² на всеки следващ производителник
4. Приемателен пункт за химическо чистене	16	-
5. Експресно почистване петна	-	1
6.1. Ремонт и изработване на металоизделия, битови електроприбори (битова техника)	20	5
6.2. Поправка на радиоапаратури и телевизори	20	5
7. Поправка на часовници, ювелирни и гравьорни услуги	5	1
8. Поправка на музикални инструменти	20	4
9. Ремонт на фото-киноапаратури, оптика, изделия от пластмаса	3	2
10. Предмети под наем, домашни потреби и културно-битови вещи	35	-
11. Фотография	-	2
12. Бръснаро-фризьорски и козметични салони	-	1,5 m ² - до 10 производственици, 1 m ² на всеки следващ производителник
13. Машинописни услуги	2	0,5
14. Книговезки услуги	2	2
15. Химическо чистене със самообслужване, експресно химическо чистене, пране на бельо със самообслужване, експресно пране на ризи		За цялото предприятие се приема оразмеряване по 0,1 m ² на 1 kg обработвани вещи, на смяна
16. Специализирани работилници за мебелни и дърводелски услуги до 6 работни места	-	6 m ²

Забележки:

1. В приемателните пунктове на малките населени места, при групиране на приемането на поръчки за различни видове услуги от един приемащ поръчките, складовите помещения трябва да се приемат не по-малки от 20 m².
2. В предприятия с брой на работните места до 5, складовите и спомагателните помещения се допуска да се групират с производствените помещения.
3. В предприятията за направа и поправка на облекло, с брой на работните места до 20 се допуска групирането на складовете за материали, готовите и приети поръчки.
4. В приемателните пунктове за химическо чистене, приетите и готовите изделия трябва да се пазят в отделни помещения. В приемателните пунктове с един приемащ поръчки се допуска горните да се пазят в едно помещение, в отделни шкафове.
5. За предприятия с брой на работните места 50 и повече трябва да се предвиждат помещения за смет, за разделно събиране на отпадъците, с площ - 0,05 m² за едно работно място.
6. За пазене и измиване на инвентара за почистване да се предвиждат помещения с площ около 2 m², съоръжени с изливник. Броят на помещенията се определя - едно помещение за 100 работни места и за всеки етаж.
7. В предприятия с брой на работните места 100 и повече трябва да се предвижда товаро-разтоварно помещение с площ 16 m².

Административни помещения

Брой на работните места в предприятието	Площи, m ²		
	Кабинети	Канцеларии	Стаи за персонала
5	-	9	-
10	-	9	6
15	-	12	6
20	-	12	8
30	9	12	9
50	9	16	15
70	12	18	20
100	18	24	30
120	22	32	40
150	32	36	50
200	40	36	65
300	40	36	95

Забележка: В предприятията за направа и поправка на облекло с брой на работните места 30 и повече, в предприятията за поправка битови електроприбори (битова техника), метални изделия, радиоапаратури, телевизори, часовници, фото-киноапаратури и оптика с брой на работните места 15 и повече и в предприятията за поправка на обувки и кожена галантерия с брой на работните места 20 и повече следва да се предвижда стая за сменен майстор с площ 9 m².

2.11. В сгради и помещения на предприятия за битови услуги, за обезмасляващи разтворители не се допуска употребата на лесно възпламеняващи се течности.

2.12. Товарните подемници (асансьори) да се предвиждат по технологични изисквания. Пред вратите на асансьорите с товароподемност 500 kg и повече следва да се проектират товаро-разтоварни площадки с размери 2,7 x 2,7 m.

Сгради с височина 4 етажа и повече трябва да имат пътнически асансьори.

2.13. Ширината на коридорите да се приема: в групата на производствените помещения и складовете - 1,5 m; предприятия с работилници за поправка на едроразмерна битова техника с 10 работни места и повече или ателиета за направа на облекло със 70 работни места и повече - 1,8 m; в останалите групи помещения - 1,3 m.

Височините на коридорите в групата на производствените и складови помещения, разположени в сутерени и партерни етажи, трябва да бъдат не по-ниски от 2,5 m от пода до долния край на издадените елементи на междуетажната подова конструкция.

2.14. В помещенията за посетителите, в производствените, административните и другите помещения с постоянно пребиваване на хора следва да се предвижда естествено осветление.

В производствените помещения за направа и поправка на облекло и трикотажни изделия, естественото осветление на работните места трябва да се предвижда от лявата страна.

Допуска се да не се предвижда естествено осветление за складови, санитарно-битови помещения, технически помещения (табло н. н. и др. подобни), коридори, снимачни зали на фотоателиета, помещения за обработка на фото-материали, звукозаписи, демонстрационни зали и гардероби.

Значението на коефициента на естественото осветление (к. е. о.) за производствените помещения да се приема в зависимост от точността на изпълняваните работи и в съответствие с нормите за естествено осветление.

Размерите на светлите отвори, с изключение на витрините с изложбени площи в първите (партерни) етажи на сградите, трябва да се приемат така, че да се осигурява нормният показател за коефициента на естественото осветление (к. е. о.).

2.15. В коридорите без естествено осветление трябва да се предвиждат отвори на външни стени за отвеждане на дим.

2.16. В предприятия за битови услуги на населението, със списъчен брой на работещите до 200 човека да се предвижда медицинска стая с площ 12 m².

2.17. За персонала от предприятията за битови услуги с брой на работните места от 100 до 200 следва да се проектират бюфети, а за повече от 200 места - столове за хранене. Площите на столовете за хранене и бюфетите да се приемат съгласно нормите за проектиране на предприятия за обществено хранене.

Водоснабдяване и канализация

2.18. Изискванията за качеството на водата и за проектиране на водоснабдяване и канализация се определят съгласно т. 1.8 на тези норми.

Мрежата на водопровода за битови, производствени и противопожарни нужди да се проектира смесено, когато водонизточникът е общ.

Когато за производството се изисква омекотяване на водата или е необходима топла вода с температура над 75°C, да се проектират отделни мрежи за топла вода за битови нужди и топла вода за производствени нужди.

Разходът на вода за производствени нужди да се определя по технологични изисквания.

Разходът на вода за битови нужди да се определя по броя и разходната норма за приборите и коефициент на едновременно действие.

При решаване на противопожарното водоснабдяване сградите се причисляват към категория "В" на производство и в зависимост от площта на производствените и складови площи се осигуряват съответен брой вътрешни пожарни кракове и необходимият разход на вода за същите.

За включване в селищна канализация на отпадъчни води, съдържащи вредности по-големи от допустимите, да се предвиждат местни съоръжения за предварително задържане на вредностите (бояуловители, мазноуловители, киселинозадържатели, каломаслоуловители).

В зависимост от приемника, вътрешната канализация за битови и производствени нужди да се проектира смесена или разделна.

Отпадъчната вода от пералните машини да се отвежда с мрежа от закрити тръбопроводи.

Топлоснабдяване, отопление и вентилация

2.A
10
10

2.19. Проектирането на топлоснабдителни, отоплителни, вентилационни, и климатични инсталации следва да се извършва съгласно т. 1.9. на тези норми.

2.20. Температурата на въздуха в помещенията, за които се проектира системата за отопление, а също така и вентилационна инсталация за студения период от годината, кратността на въздухообмена в помещенията да се приемат по таблица № 5.

2.21. В сградите на предприятията с брой на работните места 50 и повече, проектирани за строителство в райони с изчислител на външна температура на въздуха минус 15°C и по-ниска, на входа за посетителите следва да се проектира въздушна топлинна завеса, а при брой на работните места до 50 - вхождат да се изгражда с преддверие, на което вратите са разположени под прав ъгъл, в една или две страни. Въздухът за топлинната завеса трябва да се засмуква от горната зона на вестибула.

Топлинните загуби през външните врати, без въздушна завеса, следва да се приемат с коефициент равен на 5.

2.22. За определяне на въздухообмена в производствени помещения, при изчислението трябва да се отчита топлоотделянето от електродвигателите с коефициент на едновременност 0,3 за шевни машини и 0,2 - за останалите машини.

2.23. Съставът и количеството на вредностите, отделяни във въздуха от технологичното оборудване и типа на местното засмукване да се приемат съгласно технологичните изисквания.

2.24. При наличие в изхвърляния въздух от местните смукатели, пари на перхлоретилен, трихлоретилен и други вредни газове, в технологичната част на проекта следва да се предвиди поглъщане на парите от разтворител с помощта на адсорбер към машините, а също и "факелно" изхвърляне в атмосферата на други горими газо-въздушни смеси.

2.25. В техническите помещения за обезмасляващи машини трябва да се предвижда подаване на пресен въздух в количество не по-малко от четирикратния обем на помещението, непосредствено в производственото помещение на машините за химическо чистене. Останалият обем пресен въздух - в помещение за посетители или съседно производствено помещение.

Отделяната газовъздушна смес от местните смукатели, вградени в машините за химическо чистене, не трябва да се смесва с въздуха, отделан от смукателни системи с друго предназначение.

2.26. В помещенията за бързо химическо чистене и в помещенията за посетители на предприятията за химическо чистене със самообслужване засмукването на въздуха трябва да се предвижда от горната и долна зона на помещението в непосредствена близост до машините за химическо чистене.

2.27. Общообменната смукателна и нагнетателна вентилационна система на производствените и складовите помещения, се допуска да бъдат общи при условие, че на въздуховодите се монтират автоматично действащи огнепреградни клапи за складове с горими материали или складове с негорими материали, но с горима опаковка.

За работа през отоплителния период трябва да се проектират "рекуператори" за използване на топлината на отработения въздух, изхвърлян от смукателната система, за да се затопли пресният въздух от нагнетателната система.

Таблица 5

2.A
10
11

Помещения	Температура на въздуха в помещението, °С	Кратност на въздухообмена в помещението в 1 час	
		Нагнетяване	Засмукване
А. Производствени			
1. Направа и поправка на облекло, шапкарски и трикотажни изделия:			
- направа и поправка с леки платове, горно облекло, шапкарски изделия, поправка на трикотажни изделия	18	По изчислено топлинно натоварване в помещението	
- гофре и плисе, бързи услуги	18	2	2
2. Направа и поправка на обувки и кожена галантерия:	18	2	2
3. Химическо чистене и боядисване на облекло			
- експресно химическо чистене на облекло	16	По изчисление на отделящите се вредности и разреждането им до пределно допустимата концентрация	
- химическо чистене със самообслужване	16	също	
- производствено помещение с машини за химическо чистене	16	4	5
- лаборатория	18	2	3
- бързо почистване на петна	16	8	10
- пране на бельо със самообслужване, експресно приемане на ризи	18	По изчисление на топлоотделяне и влаготделяне в помещението	
4. Ремонт на метални изделия, битови електроприбори, поправка на часовници, ремонт на фото-киноапаратури, оптика, бижутерийни изделия и гравирание, музикални инструменти, книговежки услуги	18	2	3
5. Поправка на радиоапаратури и телевизори	18	4	5
6. Фотография	18	1	2
7. Обработка на фотоматериали:			
- черно - бели	18	2	3
- цветни	18	8	10
8. Поправка на пластмасови изделия, ювелирни и гравьорни работи	18	1	2
9. Даване под наем на предмети с културно - битово предназначение	18	1	2
10. Бръснаро - фризьорски и козметични салони с работни места:			
- до 3	20	-	1
- от 4 до 5	20	1	2
- над 5	20	2	3
- помещения със сушоари за коси	20	По изчисление на топлинно натоварване	
11. Студия за звукозаписи (зала за звукозаписи, апаратна за записи, кабинет за презаписване)	18	2	2
12. Машинописни бюра	18	3	2
13. Бюра за услуги	18	1	2
Б. Помещения за посетители	18	По изчисление на съседните помещения (по средния брой посетители)	
В. Складове	15	-	0,5
Г. Разговорница	-		0,5

Забележки:

1. При определяне на въздухообмена в производствените помещения изчислителната температура на въздуха в помещението трябва да се определя по санитарните норми за промишлени предприятия.
2. За предприятията с брой на работните места до 5 се допуска предвиждане на смукателна вентилация с естествена циркулация (аерация), без система от местни смукатели.
3. В производствените помещения с явно отделяне на топлинна следа да се предвижда отопление за поддържане на температура в помещението 10°С.

Електроснабдяване и електротехническо обзавеждане

2.28. Електрическите инсталации и уредби, както и изкуственото осветление трябва да отговарят на изискванията на т. 1.10. от тези норми.

2.29. Линиите, захранващи електрическите инсталации на аварийното, рекламното осветление и нощното (дежурно) осветление на входно-изходните възли и витрините, трябва да бъдат отделни, като се започне от началното входно разпределително устройство.

2.30. В помещенията за посетители, в производствените помещения за направа и поправка на облекло, кожени, трикотажни, шапкарски изделия и производствените помещения за химическо чистене трябва да се използват лампи, осигуряващи правилно цвето предаване.

2.31. При необходимост от направа на инсталация за аварийно осветление трябва да се употребяват специални осветителни тела.

2.32. Направата на контакти в мрежата на аварийното осветление не се допуска.

2.33. В производствените помещения за ремонт на домакински електрически уреди, радиоапаратури и телевизори да се предвиждат контакти за включване на ремонтните апарати към необходимото напрежение (42 V, 127 V, 22 V).

2.34. Технологическите електрически приемници, касовите апарати и др. подобни електрически уреди не се допуска да се включват към общата мрежа. на електрическото осветление.

За каските на фризьорските и козметични салони да се осигурява електрозахранване на разстояние най-малко на 0,70 m.

2.35. Уредбите за командване на осветлението на складове за предмети за битови нужди на населението да се проектират във от тези помещения в шкафовете, заключвани и обезопасени.

2.36. За предприятията трябва да се предвижда телефонна и радиовръзка с външните мрежи.

2. ОБЩЕСТВЕНИ ХИГИЕННИ БАНИ

Обемно - планировачни, конструктивни и функционални изисквания

3.1. Вместимостта на обществените хигиенни бани се определя по броя на местата на всички съблекални на ванните и душовите кабинни и отделенията за групи.

3.2. Баните се изграждат като самостоятелни сгради с височина до 2 етажа.

3.3. Помещенията на обществените хигиенни бани се определят в зависимост от броя на местата в баните, градоустройствените и местни условия.

Броят на местата и площите на отделните помещения да се приемат по таблица 6.

3.4. Степента на огнеустойчивост на сградите трябва да бъде не по-ниска от трета. Допуска се бани над 20 места включително да се проектират от IV и V степен на огнеустойчивост.

3.5. Конструктивните височини на етажите се определят съгласно т. 16.

3.6. Ширината на проходите в помещенията на баните да се приемат по таблица 7.

3.7. Бани с 20 места и повече трябва да имат отделения за жени и мъже. Вестибюлите и чакалните се допуска да бъдат общи за двете отделения.

Допуска се баните до 20 места включително да се проектират с едно отделение за поредно ползване от жени и мъже.

Отделенията за жени и мъже да бъдат с еднакви размери, с изключение на случаи, при които в състава на населението рязко преобладава единият пол; местата на събличане на съответното отделение се завишават до 20%.

В бани с брой на местата от 50 до 200, в отделенията за жени и мъже да се предвиждат места за посетители с деца, а в бани с 200 места и повече - детски отделения, оразмерени за 10% от местата в хигиенните помещения.

Допуска се входовете, вестибюлите и гардеробните помещения на детските отделения да се обединяват с общите вестибюли и гардероби. В детските отделения може да се предвиждат басейни (за пръскане, каляване). В тези отделения не се допуска изграждане на перални.

3.8. Баните с 20 места и повече трябва да се проектират с оглед създаване възможност за използването им като санитарен пропуск, за което трябва да се предвидят:

- допълнителни врати между отделенията за жени и мъже в къпалните и душовите отделения,
- в къпалните, в проходите между местата за сядане - специални душове за измиване (изплакване);
- при изхода от къпалните и душовите отделения, към съблекалните на чистата половина от санитарния пропуск - душови устройства за допълнително измиване (изплакване);
- помещения за разделно пазене на приборите за почистване и устройства за периодична дезинфекция на помещенията и оборудването;
- на дворния участък - специални площадки 0,06 хектара за бани с 50 места, включително и 0,1 хектара за бани с повече от 50 места;
- в бани с 200 места и повече - стационарни дезинфекционни камери.

Помещенията и оборудването на дезинфекционните камери се определят по специално задание. Помещенията за приемане на необработено облекло трябва да бъдат в съседство със съответните съблекални.

3.9. Вестибюлт-чакалня трябва да осигурява непосредствена връзка с входа и съблекалните. На подходящо място да се предвижда фонтанка за пиене на вода.

За бани с повече от 40 места да се предвиждат тоалетни за посетителите - по една клозетна клетка за жени и една за мъже за всеки 40 места.

Касата да се предвижда във вестибюла - чакалня, за бани до 40 места включително, а за по-големите бани - в самостоятелно помещение, свързано пряко с вестибюла.

3.10. Местата за събличане в хигиенните бани се разпределят както следва:

- в общи съблекални 80%, от тях 20% са в кабинни за събличане и кабинни за масаж (с кушетка) и 80% в индивидуални гардеробчета с пейки. Кабините за масаж са 4 % от общия брой на местата в банята;
- в индивидуални вани или душ-кабини - 20%.

В съблекалните трябва да има по един умивалник за 72 места и мивка за крака с размери 0,85 m x 1 m за 25 места, но не по-малко от един умивалник и една мивка за крака. Във всяка съблекалня да има огледало, теглилка и сушоар (един сушоар за 25 места).

Към съблекалните следва да се предвидят помещения за обслужващия персонал, складовете за бельо, миялни принадлежности и инвентар за почистване.

3.11. Местата за къпане в общите къпални се разпределят както следва:

- 80% душеве;
- 20% места за сядане с подвижни ръчни душеве или курни с възможност за ползуване само от един човек.

Местата за сядане на инвалиди трябва да се предвиждат с размери 0,5 x 1,8 m за 3% от общия брой на местата в къпалните.

На всеки 6 места от къпалнята да се предвиждат водоразпределителни колонки, отделени с леки прегради високи 1,5 m, на които долният край да бъде на 0,2 m от пода.

Отворените душеви кабинни в общите къпални и душевите помещения с размери 0,9 x 0,9 m трябва да се отделят с прегради високи 2 m, с разстояние от долния им край 0,2 m. Душевите кабинни трябва да имат ръкохватки, сапунерки, закачалки за кърпи и автомати за пускане на душовете.

Всички душеве трябва да бъдат свързани с автомати така, че ползуването на водата да става само когато е необходимо за къещите се.

3.12. В общите къпални и душевите отделения да се предвиждат места за теляци с размери 2,25 x 1,4 m, отделени от общото пространство с прегради високи 1,5 m и пресметнати по едно място за всеки 50 места за общата къпалня или душевите отделения.

3.13. Входовете към общите къпални или душевите отделения да се предвиждат през изолационни преддверия.

В изолационното преддверие трябва да има бетонно корито с фаянсова облицовка за дезинфекция на прибори.

Между общите съблекални и къпалните трябва да има клозет с изолационно преддверие с мивка. На всеки 50 души се предвижда по едно клозетно клекало и една мивка. Устройване на клозет в къпалнята не се допуска.

3.14. Парилните трябва да се предвиждат от руски тип. На платформите в парилните трябва да има отделни седалки (скарни) с размери 1,2 x 0,5 m, а също така и пейка (скара) за лежане с размери 1,8 x 0,5 m. Не се допуска да се устройват водоразпределителни кранове на платформите.

Височината на помещението от платформите до най-ниската част на тавана трябва да бъде 1,8 m.

В бани с 50 и повече места за къпане се допуска направа на парилки от "турски" тип, сухо-въздушно парилно устройство или парилно устройство от "финландски" тип, съгласувано с органите за санитарен контрол.

Пещите с нагривани камъни трябва да се разполагат в зависимост от направлението на отделяната пара. Когато парата се насочва към външната стена, необходимо е да се предвижда защитна преграда между пещта и външната стена, за да не се допуска загуба на пара през вратите и прозоречните отвори.

Зареждането на пещта да става от помещение, съседно на парилнята.

Изискванията по настоящата т. 3.14. се предвиждат в случай, че са включени в задание за проектиране.

3.15. В затворените душеви и ванни кабинни преградите трябва да бъдат плътни по цялата височина на помещението. Преградите в съблекалните на тези кабинни трябва да бъдат високи 2,5 m от пода.

3.16. Затворените и индивидуални ванни и душеви кабини трябва да бъдат обзаведени:

- ванна кабина - вана с душ, ръкохватка, стенна сапунерка, закачалка за кърпи;
- душева кабина - душ, ръкохватка, стенна сапунерка, закачалка за кърпи, автомат за пускане на душа.

Съблекалните на затворените ванни и душеви кабини трябва да бъдат обзаведени с твърди седалки за събличане (пейки, кушетки), огледала, закачалки за дрехи и кърпи;

- всяка индивидуална ванна и душева кабина трябва да има самостоятелно преддверие-съблекалня.

3.17. Входът за помещението на къпално-плавателните басейни от общите къпални и душеви отделения трябва да се предвижда през изолационно преддверие. При входа на помещението с басейн трябва да се предвижда проходен душ за крака. Площта на водната повърхност на къпалния басейн не трябва да превишава 300 m² и дълбочина 1,5 m.

Допуска се ванните къпално-плавателни басейни да се проектират с произволна форма. Около ванния басейн трябва да се предвижда обходна пътека с ширина 1,5 m при входа и 0,8 m в останалата част. При площ на входната повърхност на басейна до 100 m² за ванните басейни трябва да се предвижда една стълба, при повече от 100 m² - две стълби.

3.18. Микробасейните трябва да се разполагат близо до изходите на парилните. Броят на микробасейните трябва да се определя с оглед да има един микробасейн във всяка обща къпалня или душево отделение (с отворени душеви кабини).

3.19. Детски басейни (за пръскане) се допуска да се проектират с произволна форма и площ на водната повърхност не повече от 10 m² и дълбочина не повече от 0,25 m.

3.20. Помещенията за здравно-профилактично обслужване в бани с повече от 200 места трябва да бъдат заделени и да имат свои чакални, съблекални и стаи за почивка. В бани с повече от 300 места се допуска устройване на отделни входи за тези помещения, отделни вестибюли и гардеробни помещения.

3.21. Ванните и душевите кабини в помещенията на здравнопрофилактическо обслужване трябва да бъдат открити към страната на служебния съединителен коридор, широк 0,9 m.

3.22. Помещенията за масаж трябва да се разполагат при съблекалните на хигиенните помещения, а също и при басейните.

В помещенията за масаж трябва да се предвиждат маси за масаж, шкафове, умивалници.

3.23. Кабини за светлолечение (облъчване) трябва да се разполагат в близост до съблекалните.

3.24. Бюфети и кафенета трябва да се разполагат в близост до чакалните.

3.25. Тоалетни за посетителите трябва да се предвиждат към съблекалните и чакалните на отделенията с ванни и душеви кабини.

Броят на клекалата и умивалниците към тоалетните трябва да се определя:

- едно клекало или клозетна чиния за всеки 50 места за събличане;
- един умивалник на всяка тоалетна.

3.26. Помещенията с мокър режим не трябва да се разполагат над помещения с друг режим. Подпрозоречните парапети в помещенията с мокър режим трябва да бъдат най-малко на 1,5 m от нивото на готовия под.

3.27. Допуска се осветлението на помещенията за общи къпални, душови отделения, чакални и помещенията за масаж, парилните, затворените вани и душови кабини и складовете да не бъде директно.

3.28. Хлораторното или друго помещение, предназначено за дезинфекция, трябва да има непосредствен изход навън и нискозасмукваща вентилация.

3.29. Ограждащите стени и конструкции на помещенията с мокър режим (парилни, къпални, душови и ванни помещения) и с влажен режим (съблекални, помещения с басейни, тоалетни) трябва да бъдат от водоустойчиви, непоемащи влага, биоустойчиви (негниещи) материали без шупли, кухини и затворени въздушни слоеве или канали в съответствие с направени изчисления.

3.30. Не се допуска употреба на силикатни тухли с кухини, леки и шуплест-ти бетони и други влагопоглъщащи материали.

3.31. Марката на мразоустойчивост на материалите, употребявани за външни стени на помещения с мокър и влажен режим, трябва да се приеме в съответствие с нормите за проектиране на зидани конструкции и нормите за проектиране на бетонни и стоманобетонни конструкции, без да се намалява с една степен при наличие на пароизолация или хидроизолация.

3.32. При проектиране на стоманобетонни и стоманени конструкции трябва да се предвижда защитата им срещу корозия в съответствие с нормите за проектиране защитата на строителните конструкции от корозия.

3.33. Вътрешните повърхности на ограждащите конструкции на помещенията не трябва да имат издатини и места, където е възможно натрупване на влага и прах. Връзките на стените и колоните с пода на помещенията с мокър и влажен режим трябва да бъдат закръглени.

3.34. Ограждащите стени и конструкции на помещенията с мокър и влажен режим в съответствие с изчисленията трябва да имат от вътрешната им страна пароизолация или хидроизолация от биоустойчиви (негниещи) материали.

Пароизолацията или хидроизолацията на външните стени трябва да бъде непрекъсната по цялата повърхност на външните ограждащи стени и да завършва в съседни конструкции не по-малко от дебелината на стената, а също така по страниците на прозоречните отвори до външната повърхностната рамка (решетка) на прозорците.

В местата на пресичане на външните стени с таваните, покривните части и в ъглите на външните стени изчислителното съпротивление на паропроникване в пароизолацията на участъци с ширина, равна на двойната дебелина на преградата, трябва да се увеличава с 50%.

3.35. Над помещения с мокър режим следва да се предвиждат подпокривни пространства с естествена вентилация по изчисление. Над помещения с влажен режим се допуска направата на вентилирани студени плоски покриви. Сеченията на вентилационните отвори трябва да се изчислят, при това най-малкият размер на въздушния канал трябва да бъде 50 mm.

3.36. Междуетажните конструкции и покривите трябва да се проектират със стоманобетонни елементи с непрекъснато, пълностенно сечение и да се предвиждат изпълнение на връзките с циментов разтвор.

3.37. За топлоизолацията на таванските и покривни части да се употребяват неорганични (негниеши) и влагоустойчиви материали. Пароизолацията на тези конструкции трябва да се предвижда по изчисление.

3.38. В междуетажните конструкции и пода на първия етаж на помещенията с мокър режим трябва да се предвижда хидроизолация. Хидроизолацията трябва да бъде положена по стените, преградите и колоните над повърхността на пода и зад отворите на вратите на 400 mm.

При вратите между къпалните и сухите помещения подовата изолация да продължи с 1 m навътре в сухото помещение.

Връзките на сборните елементи на междуетажните и покривни конструкции трябва да имат допълнителен пласт от хидроизолацията по 100 mm на всяка страна.

Местата на свързване на хидроизолацията със стълбища, подови сифони, шахти и тръбопроводи, преминаващи през междуетажните конструкции, покриви и подове на първия етаж трябва да бъдат усилены допълнително с два пласта воалит.

3.39. Подовете на помещения с мокър и влажен режим трябва да бъдат устойчиви на въздействието на влага и дезинфектиращи алкални (перилни) разтвори, а също така лесно да се почистват от замърсяване.

Подовете на къпалните, душовите отделения и парилните трябва да имат наклон 0,01-0,015 към улеи и подови сифони. В помещенията с мокър режим повърхността на пода трябва да бъде грапава.

Нивото на готовия под на помещенията с мокър режим трябва да бъде на 30 mm по-ниско от нивото на пода на другите съседни помещения.

3.40. Затварянето на отворите за врати и прозорци в помещения с мокър и влажен режим трябва да се извършва с водоустойчиви и негниеши материали. Допуска се да се предвиждат прозоречни рамки от иглолистна дървесина, обработена с антисептични препарати, защитена от овлажняване с (лакови бои) лакоцветители или други покрития.

Фугите между стъклопакетите, а така също и връзките на стъкло-стоманобетонните елементи със стените трябва да се обработят от вътрешната и външната страна с херметизиращ маджун или разтвор. Между стъклостоманобетонните елементи и стените трябва да се предвижда фуга (хлабина) за поемане на температурните деформации, запълнени с еластичен, негниещ материал.

ОБЩЕСТВЕНИ И ЖИЛИЩНИ СГРАДИ

Таблица 6

Помещения	Брой на местата в % от вместимостта на банята	Единична мярка	Площ в м ² в бани с брой на местата с 1 отделение		над 50		
			10	50	до 50	до 200	над 200
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Вестибули с гардероб и ветробран • чакални • тоалетна за посетители за жени и мъже	100 100	м ² на 1 място също брой на кл. клекала по:	2,2 -	1,45 -	0,61 0,27	0,47 0,27	0,47 0,27
2. Хигиенни помещения							
2.1 Съблекални (общи)	64	м ² на 1 място	1,8	1,8	1,8	1,7	1,6
2.2 Съблекални кабинни	12	м ² на 1 кабинна	-	-	-	2,5	2,5
2.3 Кабинни за масаж	4	също	-	-	-	5	5
2.4 Къпални общи • душиви кабинни • парилни • вани-кабинни • душ-кабинни • индивидуални вани-кабинни	вж. Забележка 1 също също 15	м ² на 1 място също също м ² на 1 кабинна също също	2,4 2,2 4 4,8 3,3 -	2,4 2,2 4 4,8 3,3 -	2,4 2,2 4 4,8 3,3 -	2,2 2,2 3 4,8 3,3 6	2,2 2,2 3 4,8 3,3 6
3. Къпално-плувни (спортни) басейни	15%	м ² на 1 място	-	-	-	4,5	4,5
4. Микробасейни (в бани с повече от 20 м):							
4.1 С една вана	-	м ² на 1 вана	-	-	4	-	-
4.2 С две вани	-	също	-	-	-	3,5	3,5
5. Помещения за оздравително-профилактични услуги (в бани с повече от 50 места)-оздравителни душиви • циркулярен • перлен • дъждообразен • оздравителни вани • кабинети за масаж • кабинни за светлолечение (облъчване) • кабинни за почивка	10	м ² на 1 душ също също също м ² на 1 кабинет м ² на 1 кабинна м ² на място	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	1,4 1,2 1,2 4,8 9,8 1,8 2	1,4 1,2 1,2 4,8 9,8 1,8 2
6. Помещения за допълнителни услуги (в бани с повече от 20 места)							
6.1 Бръснаро-фризьорски салон, малки поправки на облекло, даване под наем принадлежности за къпане	В бани до 50 места-15%, над 50места, 10%	м ² на 1 работно място	-	-	9	7	7
6.2 Бързи перални услуги	вж. заб.6	м ² на 1 кг сухо бельо	-	-	1,1	0,8	0,8
6.3 Бюфет	6	м ² на 1 място	-	-	2	2	-
6.4 Кафене	10	също	-	-	-	-	5
7. Спомогателни и допълнителни помещения							
7.1 Каса	-	-	1,5	1,5	1,5	1,5	3
7.2 Кабинет	-	-	-	-	6	8	12
7.3 Канцелария	-	-	5	6	-	8	18
7.4 Лекарски кабинет (в бани с помещения за оздравително-профилактични услуги)	-	-	-	-	-	9	9

Норми за проектиране на сгради за битови услуги на населението

1	2	3	4	5	6	7	8
7.5 Стая за персонала, обслужващ къпалните и душовите отделения		м ² на 1 работник	-	-	-	0,8	0,8
7.6 Стая за храна		също	1	1	1	1	1
7.7 Складове за бельо		м ² на 1 място в съблекалня	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08
7.8 Склад за миялни принадлежности		м ² на 1 място в съблекалня	0,08	0,08	0,8	0,8	0,8
7.9 Склад за инвентар за почистване		също	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04
7.10 Механична работилница (за бани със 100 места и повече)		-	-	-	-	8	12

Забележки:

1. В хигиенните помещения съотношението на местата в съблекалнята, къпалнята (или душовото отделение) и парилнята трябва да се приема 100:70:20, а в баните до 50 места включително-100:85:20.
2. При намаляване на състава на групата помещения, трябва съответно да се увеличи броят на местата в групата на хигиенните помещения.
3. Вместимостта на една парилня трябва да бъде не повече от 8 места.
4. В бани с 200 места и повече се допуска да се предвиждат отделения с 3 до 5 места (съблекални, къпални, парилни), оразмерени до 10% от броя на местата на хигиенните помещения. В състава на тези отделения може да се включват микробасейни и помещения за почивка.
5. В бани с 100 места и повече трябва да се предвиждат за всеки 50 места от съблекалните място за "оператор-педикюрис" с размери на мястото 2 x 1,6 m, обзаведено с ванна за крака и умивалник.
6. Пералня за бързо изстиране се допуска да се проектира в бани с 50 места и повече, оразмерена по 1-1,5 kg сухо бельо на смяна на 1 място. В този случай трябва да се предвижда, непосредствено предаване бельото от пералнята в съблекалнята на банята.
7. Стойностите на показателите се отнасят до работни и използвани площи без площите, необходими за коридори, стълбища и др. п.
8. Допускат се отклонения от площите на отделните помещения в границите на $\pm 10\%$ и $\pm 5\%$ от общата площ на всички помещения.
9. Битовите помещения за персонала (гардероби, съблекални, клозети, умивални, стая и кабина за хигиена на жената, стая за почивка и пр.) да се предвиждат съгласно действащите норми и т. 1.7.

Таблица 7

Помещения и проходи	Ширина на прохода в метри
1. Съблекални:	
• главен проход	1,5
• проходи между пейките	1,2
• проходи между пейките и стена или оборудване	1,1
2. Къпалня:	
• главен проход при двустранно разположение на водоразпределителните кранове	2
• главен проход при едностранно разположение на водоразпределителните кранове	1,8
• проход между местата на седане	1,5
• проход между местата за седане и отворената врата на душовите кабинни	1,4
• проход между местата за седане и стена	1,2
3. Душови отделения с отворени кабинни:	
• главен проход	1,5
• проход между редове от кабинни	1,3
• проход между редове от кабинни и стени	1,2
4. Отделения с ванни и душови кабинни:	
• главен проход	1,8
• проход между редица кабинни и стена	1
• проходи между редове от кабинни	1,2

3.41. За проветряване на помещенията необходимо е да се предвиждат в прозорците горни крила с механизъм за отваряне. Горните крила трябва да бъдат изолирани от пространството, затворено между двата ката на прозорците.

Фалцовете и фугите на прозоречните крила трябва да се уплътнят с еластични водоустойчиви ивици - уплътнители (полиуретанови, от пореста гума и др.). Стъклата на прозоречните крила към вътрешната страна се закрепват с водоустойчиви замазки (маджуни) или еластични водоустойчиви уплътнителни ивици.

3.42. Прозоречните отвори на помещенията с мокър и влажен режим, вместо подпрозоречна дъска трябва да имат откоси с наклон, облицовани с фаянсови или други водоустойчиви плочки.

3.43. В помещенията с мокър и влажен режим, склад за бельо и др. преградите трябва да се облицоват по цялата височина с фаянсови, керамични, полимерни или стъклени плочки. Допуска се облицоване на стените на височина 1,8 m от нивото на пода, а над облицовката - боядисване с водоустойчиви бои. За оформяне на помещенията трябва да се предвиждат материали със светли тонове.

Стените на парилните помещения се изпълняват от дърво (бреза, липа, треплика, лиственица).

Платформите (скари) в парилните помещения трябва да се предвиждат от същото дърво.

3.44. За изграждане на помещението на парилната се допуска използване на полимерни материали, съгласно номенклатурата, утвърдена от МНЗ.

3.45. Изпълнението на къпално-плавателния басейн трябва да отговаря на изискванията на нормите по проектиране на спортни съоръжения и сгради, в раздела - покрити басейни.

3.46. Таванът на къпалнята трябва да осигурява оттичане на капките от кондензираната пара.

Прозорците на къпалните трябва да бъдат двукатни, метални. Да се осигурява оттичането на кондензираните пари от пространството между двата ката на прозорците. Страниците се облицоват с плочки (фаянсови, керамични).

Съотношението между площта на прозорците и пода на общите къпални и съблекални да бъде не по-малко от 1:10.

Не се препоръчва направата на ниши за отоплителните тела в помещенията за къпане, в съблекалните и тоалетните.

Остъкляването на прозорците в къпалните, съблекалните, душовите и ванни отделения и др. подобни да бъде извършвано с полупрозрачни стъкла (матирани, орнаментни, армирани).

3.47. Къпалните трябва да имат най-много две външни стени.

Мокрите помещения не трябва да се излагат към посоката на преобладаващите ветрове. Същите се ориентират на изток, югоизток и юг.

3.48. Препоръчва се тръбопроводите на водопроводната, отоплителната и вентилационната инсталации да се предвиждат открити.

Водоснабдяване и канализация

3.49. Качеството на водата, необходима за питейни, битови и производствени нужди, трябва да отговаря на изискванията на т. 1.8.

3.50. За бани с повече от 50 места за къпане трябва да се предвижда омокотяване на топлата вода, когато е с временна твърдост по-голяма от 7,14 mg -екв/л (или 20° "немски").

На основание технико-икономически изисквания може да се предвижда омокотяване на водата и при по-малка твърдост.

При използване на агресивни води да се предвиждат предпазни мероприятия.

3.51. В баните да се предвиждат две отделения водопроводни мрежи:

- за битово-питейни нужди - запазена направо от външния водопровод;
- за производствени нужди - от изравнителни резервоари за топла и студена вода, поставени на височина, осигуряваща необходимия еднакъв напор за приборите.

Към мрежата на водопровода за производствени нужди трябва да се включват санитарните прибори, монтирани в къпалните, парилните помещения, душовите и ванни отделения, а също и микробасейните.

Към мрежата на водопровода за битово-питейни нужди трябва да се включат санитарните прибори, монтирани в битовите възли, съблекалните, тоалетните, бюфетите, бръснаро-фризьорските и козметични салони, къпално-плавателните басейни, оздравителните души, крановете за измиване на помещенията.

3.52. В баните с 200 места за къпане и повече трябва да се предвиждат два запазващи водопровода.

3.53. За почистване на къпалните и парилните помещения, душовите и ванни отделения и обходните пътеки на басейните да се предвиждат кранове с холендри за топла и студена вода.

3.54. Студена и топла вода за оздравителните души трябва да се подава чрез помпи с налягане 0,3 МРа от специални резервоари за студена и топла вода. За управление на оздравителните души да се предвиждат ръчни спирателни кранове или катедри за управление.

3.55. В мрежата на водоснабдяването за производствени нужди, след изравнителните резервоари на главните запазващи водопроводи за топла и студена вода, на достъпно място да се предвиждат водоразпределители, подредени в колонки, от които започват отделни водопроводни клонове с еднотипни консуматори. Всяка колонка при водоразпределителя да се отдели със спирателен кран така, че да се създаде пункт за централно управление на водата по колони.

При брой на душовете повече от три, тръбопроводите да се свързват кръгово.

Монтажът на тръбите от водопроводната мрежа в помещенията с мокър и влажен режим се извършва открито.

3.56. Общият воден разход, определен според броя и оразмерителния разход на приборите съгласно таблица 6 и коефициент на едновременно действие, оразмерителният напор на приборите, оборудването на резервоарите, както и проектирането и оразмеряването на цялата водопроводна и канализационна мрежа да се предвижда в съответствие с т. 1.8.

3.57. Обемите на двата изравнителни резервоара при водоснабдяване от селищен водопровод да се изчисляват за половинчасов разход на вода, а при водоснабдяване от собствен водоизточник - за едночасов разход на вода.

Независимо от горните резервоари, за бани с 40 места за къпане и повече да се предвижда аварийен резервоар с обем, равен на десетчасов разход на вода за производствени нужди.

Към резервоарите да се предвиждат механични или автоматични нивопоказателни уредби, които се контролират от централно място.

3.58. При проектиране на къпално-плавателни басейни да се спазват изискванията на раздел "Водоснабдяване и канализация" от нормите по проектиране на спортни съоръжения. В къпално-плавателните басейни трябва да се предвижда водообмен с рецикулация на водата (оборотното и използване с пречистване, дезинфекция и едновременно попъване на загубите чрез доливане с прясна вода).

3.59. При липса на селищна канализация и при заустване в открит приемник да се предвиждат пречиствателни съоръжения. Начинът на пречистване и мястото на заустване на отпадъчните води да се съгласува с органите на държавния санитарен контрол.

3.60. Вътрешната канализация за производствени води да се проектира като отделна мрежа, която да се съединява с останалата (за битови и дъждовни води) в края на сградата или извън нея.

Преливно-изпразнителните тръби за резервоарите и басейните да се отделят от общата канализация чрез хидравличен затвор.

3.61. Отвеждането на водите от подовете на помещенията с мокър режим, в това число и от обходните пътеки за къпално-плавателните басейни, трябва да се предвижда чрез подови сифони с диаметър на изходния отвор 50 mm и 100 mm, както следва:

- с диаметър 50 mm за всеки 1 до 2 души,
- с диаметър 100 mm на всеки 3 до 4 души или за всеки 10 до 12 места от общата къпалня и парилнята,
- с диаметър 100 mm, когато водите от всеки 8 души или две вани се събират в улеи, където се разполага подовият сифон,
- с диаметър 50 mm в преддверията между съблекалните и мокрите помещения.

На проходите в общите къпални не се допуска поставяне на подови сифони.

3.62. Отвеждането на вода от ваните да се предвижда чрез улеи и подови сифони. Не се допуска пряко свързване на ваните с канализацията.

Топлоснабдяване, отопление и вентилация

3.63. Отоплителните, вентилационните и топлоснабдителните инсталации трябва да се проектират в съответствие с техническите норми и правила за проектиране на отоплителни, вентилационни и климатични инсталации и т. 1.9.

3.64. Топлоснабдяването на баните трябва да се предвижда от ТЕЦ или от районни котелни централи, а при липса на такъв топлоизточник - от собствена котелна централа.

3.65. За баните да се проектира централно водно отопление, нагнетателна и смукателна вентилация с механично задвижване.

За бани с брой на места до 20 включително се допуска проектиране на водно гравитационно отопление.

3.66. За централни системи за отопление на бани за топлоносител трябва да се приема топла вода от ТЕЦ, с температура 150°C.

При проектиране на отопление за къпални, парилни, ванни и душеви помещения, ограждащите конструкции (стени и тавани), които не са външни, необходимо е да се направи проверка на броя на отоплителните прибори (радиатори) за отоплителния период на годината.

За топлоносител, при вентилационни системи и системи за въздушно отопление, трябва да се взема вода с температура не по-висока от 150°C.

Използването на пара в системите за отопление, вентилация и за водоснабдяване с топла вода се допуска след технико-икономическо доказване.

3.67. За захранване с топлоносител на отоплителните тела от системата за централно отопление трябва да се предвижда:

- а) в бани до 50 места - една тръбна мрежа за всички помещения;
- б) в бани с 50 места и повече - две тръбни мрежи: една - за отоплителните тела, разположени в помещения с външни стени и покриви, друга - за останалите помещения.

Подаване на пара в парилните непосредствено от котелната инсталация не се допуска.

3.68. В съблекалните, къпалните и отделенията с душеве и къпално-плавателни басейни се допуска предвиждане на система с въздушно отопление, съвместно с нагнетателна вентилация, без рециркулация на въздуха, но с възможност за рециркулация на въздуха в извънработно време.

3.69. Температурата на въздуха при проектиране на системи за отопление, а така също и вентилация за студения период на годината и кратността на въздухообмена в помещенията на баните трябва да се приемат по таблица 8.

3.70. За отоплителни тела трябва да се приемат чугунени радиатори.

В къпалните помещения и душевите отделения се допуска предвиждане на отоплителна система с нагревателни елементи, вградени в тавана (лъчисто отопление).

3.71. В бани с вместимост от 50 места и повече трябва да се предвижда затопляне на подовете на къпалните помещения и обходните пътеки на басейните, изпълнявани със серпентини от гладки тръби, монтирани в подовата конструкция. Температурата на повърхността на пода и обходните пътеки трябва да се приема 31°C.

ОБЩЕСТВЕНИ И ЖИЛИЩНИ СГРАДИ

Таблица 8

Помещения	Температура на помещенията, С	Кратност на въздухообмена в помещенията за 1 час	
		нагнетяване	засмукване
Вестибули с гардероб	18	2	-
Чакални	18	2	1
Съблекални	25	2,5	2
Къпални	30	8	9
Изоляционни предвєрия между съблекални и къпални	25	10	-
Душови отделения(с отворени кабини)	25	10	11
Парилни	40	-	1
Вани-кабини (затворени)	25	6	7
Душ-кабини (затворени)	25	10	11
Къпално-плувни басейни	26	по изчисление	
Помещения с оздравителни душиве	26	10	11
Помещения с оздравителни вани	25	5	4
Кабини за масаж	22	2	3
Кабини за светлолечение	25	по изчисление	
Кабини (стаи) за почивка	22	3	3
Бръснаро-фризьорски и козметични салони	20	1	2
Работилници за малки поправки на облекло	16	-	1
Бюфети,кафенета	18	2	3
Лекарски кабинети	20	-	1
Стаи за персонала	18	-	1
Стая за хранене	18	-	1
Складове	15	-	1
Тоалетни към съблекалните	20	-	50 m ² на всяко
Помещения за изравнителни резервоари за вода	5	-	0,5
Помпени станции с филтърни уредби	16	2	3
Хлораторно (при хлор, газ)	16	5	12
Складове:			5
• за съдове с хлор	10	5	12
• за химикали и бои	10	-	2

Забележки:

1. За компенсация на засмуквания въздух от ванните и душовите кабини трябва да се предвижда постъпване на въздух в тях през съблекалните на кабините. За тази цел в горната част на преградите на ванните и душовите кабини да се предвиждат решетки или мрежи.
2. При топлотехническите изчисления на външните ограждащи стени температурата на въздуха в парилните трябва да се приеме 65°C.
3. Относителната влажност на въздуха трябва да се приема: в парилните - 85%; в помещенията с къпално-плавателни басейни, къпалните, душовите и ванните отделения 61% до 73%.

3.72. В помещенията с влажен и мокър режим не се допуска предвиждане на радиаторни ниши на външни стени.

3.73. Тръбите за отопление и топла вода трябва да се предвиждат открити.

В помещенията с мокър режим тръбопроводите, преминаващи през стени, прегради и покрития, трябва да бъдат затворени в допълнителни тръби с хидроизолация на местата на преминаване.

3.74. В бани с 200 места и повече, изградени в райони с температура на външния въздух минус 15°C и по-ниски, на входните врати на преддверията трябва да се предвиждат въздушни завеси.

3.75. Въздухообменът в помещенията с къпално-плавателни басейни и помещенията за облъчване трябва да се определя, като се взема пред вид отделяната излишна явна топлина и влага при изчислителни параметри на външния въздух, определени съгласно нормите за проектиране на отоплителни, вентилационни и климатични инсталации.

3.76. Подаването на пресен въздух във всички помещения трябва да става в горната зона, а в помещенията с къпално-плавателни басейни - в долната и частично в горната зона.

3.77. Скоростта на движение на въздуха в зоната на пребиваване на миешките се трябва да се приема при проектирането не повече от:

- 0,15 m/s - в съблекалните, къпалните помещения, отделенията с душовете и вани и кабините за светолечение (облъчване);
- 0,2 m/s - в помещения с къпално-плавателни басейни, душовете и вани
- 0,5 m/s - в останалите помещения.

3.78. За изчисляване коефициента на топлопредаване "К" за външни стени, тавани и покриви на помещения с мокър режим, относителната влажност на въздуха в тях трябва да се приема 95%.

3.79. Предвиждане на въздуховоди по външни и вътрешни стени на помещения с мокър и влажен режим не се допуска.

3.80. Смукателни въздуховодни канали за помещения с мокър режим трябва да се проектират с наклон по посока на движение на въздуха, а в най-ниските места се предвиждат устройства за отвеждане на конденза.

3.81. Типът на пещите с нагряване на камъни се определя със задание за проектиране в съответствие с технико-икономическо основание.

Използуване на пещи с нагряване на камъни чрез газообразно и течно гориво се допуска при условие, че се предвиждат автоматични прибори за безопасно горене и се определя наличието на тяга.

3.82. Необходимо е да се проектират за отоплителния период "рекуператори" за използване топлината на отработения въздух, изхвърлян от смукателната вентилационна система, за да се затопля пресният въздух от нагнетателната инсталация.

Освен това трябва да се предвиди естествен приток на въздух, не по-малко от еднократен обмен на час.

Електроснабдяване и електротехническо обзавеждане

3.83. Електрическите инсталации и уредби, както и изкуственото осветление за обществени хигиенни бани трябва да отговарят на изискванията на т. 1.10 от „1. Общи положения“.

3.84. По осигуряване надеждност на електроснабдяването, баните с 50 места за къпане включително, се отнасят към III категория, а баните с повече от 50 места - към II категория.

3.85. В бани с 50 места за къпане и повече трябва да се предвижда отделно, специално помещение за разполагане на главното разпределително табло, входното устройство и други електротабла.

3.86. Разполагане на главното електротабло и входното устройство под помещения с къпално-плавателни басейни, къпални, парилни, вани, душеве, сауни, умивални и тоалетни се забранява.

3.87. Във вестибюлите, душевите отделения, помещенията с басейни, коридорите, чакалните, съблекалните, къпалните и стълбищните клетки трябва да се предвижда аварийно осветление за евакуация на хората.

3.88. Лампите в помещенията с мокър и влажен режим да се предвиждат херметизирани и влагозащитени.

3.89. В изравнителните резервоари за студена и топла вода да се поставят показатели за нивото на водата, със светлинна и звукова сигнализация, в командното помещение или в помещение с постоянно пребиваващ дежурен персонал. Напрежението в мрежата за сигнализация и управление трябва да бъде не по-голямо от 42 V.

3.90. Пусковите електрически устройства за работната и аварийна вентилация на хлораторното помещение и склада за хлор и нечистата половина на дезинфекционната камера трябва да се разположат във от тези помещения.

3.91. В спомагателните помещения на баните трябва да се предвижда радиозвучителна инсталация.

3.92. Баните трябва да бъдат свързани с външната телефонна мрежа. В бани с 200 места и повече се допуска устройване на вътрешна телефонна централа.

3. ПЕРАЛНИ

Обемно-планировачни и конструктивни решения

4.1. Пералните се проектират с производителност 500, 1000, 2000, 3000, 5000, 7500, 10000 kg сухо бельо на смяна. Допуска се проектирането на перални с производителност под 500 kg сухо бельо на смяна към ведомства, промишлени и други предприятия.

4.2. Конструктивните етажни височини на производствените помещения се определят съгласно т. 1.6.

4.3. Видът и площите на производствените помещения на обществените перални да се приемат по таблица 9.

4.4. Ширината на проходите, при вземане под внимание максималните габарити на оборудването (движещи се части, отворени врати и др.), да се приемат по таблица 10.

4.5. Площите на помещенията за приемателни пунктове да се приемат по таблица 11. Площта на помещенията трябва да бъде не по-малка от 8 m².

4.6. Разположението и видът на производствените помещения трябва да отговарят на последователността на технологичния процес: приемане и контрол на бельото; сортиране и складиране по видове и партиди на бельото; пране; центрофугиране; сушене и гладене на бельото; подбор и опаковка; складиране и експедиция на бельото.

Не се допуска пресичане на потоците на чистото и нечистото бельо.

Разположението на пералния цех над първи етаж се допуска в случаи, когато се използват перални машини и центрофуги, с вместимост до 25 kg включително.

Входовете на приемното помещение за бельо и за пералния цех трябва бъдат отделени от входовете на другите помещения.

ПЕРАЛНИ

Таблица 9

Помещения	Площ в m ² при производителност на пералнята kg сухо бельо на смяна						
	500	1000	2000	3000	5000	7500	10000
1. Приемни за бельо:							
1.1 Помещение за приемане, маркировка, сортиране и складиране	35	65	100	150	225	340	450
1.2 Чакални	12	15	20	35	40	50	55
2. Цех за пране на бельо							
2.1 Пране, изплакване и центрофугиране	Определя се съгласно технологичното оборудване						
2.2 Склад за перилни материали	8	10	15	20	25	40	50
2.3 Приготвяне на перилни разтвори	16	20	25	30	40	50	50
2.4 Склад за материали	20	30	60	90	150	225	300
3. Сушилно-гладачен цех	Определя се съгласно технологичното оборудване						
4. Цех за контрол, опаковка и поправка на бельо							
4.1 Контрол и опаковка	20	40	80	120	200	300	400
4.2 Поправка на бельо	10	15	20	25	30	35	40
5. Експедиция на бельо							
5.1 Склад за готово бельо	15	40	60	90	150	225	300
5.2 Предаване готово бельо	9	12	18	24	35	45	50
5.3 Чакалня	10	12	16	25	32	40	45
6. Диспечер	-	-	-	-	20	22	25
7. Спомагателни помещения							
7.1 Ремонтно-механична работилница	15	20	35	50	80	120	160
7.2 Шлосерска и машинна	9	14	27	40	68	105	140
7.3 Дърводелска	6	6	8	10	12	15	20
7.4 Електро-ремонтна работилница	6	6	10	15	20	25	30
7.5 Лаборатория	8	10	15	20	25	30	40
7.6 Склад за инвентар за почистване	3	3	3	4	4	5	5
7.7 Медицинска стая	12	12	12	12	12	12	12

Забележки:

1. При проектирането на перални, предназначени за обработка на специално облекло на работници от промишлени и други предприятия, видът и площите на помещенията на пералния и сушилно-гладачния цех трябва да се приемат съгласно настоящата таблица, а площите на другите производствени помещения да се приемат в зависимост от характера на замърсеността на работното облекло и в съответствие на санитарните и технологични правила за тяхната обработка.
2. Спомагателните помещения в пералните трябва да се проектират в съответствие с нормите по проектиране на спомагателни сгради и помещения на промишлени предприятия и с т. 1.7. от настоящите норми.

Отделни (самостоятелни) външни входове трябва да се предвиждат за:

- помещението за приемане на бельо;
- помещението за експедиция на бельо;
- помещенията за персонала на пералнята.

4.7. Пералните с производителност 500 kg сухо бельо и повече на смяна, проектирани за строителство в райони с изчислителна температура на външния въздух минус 20°C и по-ниски, трябва да имат помещения за извършване на товарно-разтоварни работи от моторни превозни средства.

За перални с производителност 5000 kg и повече сухо бельо за смяна се допуска при технико-икономическа обосновка да се предвиждат гаражи за специализирани автомобили.

4.8. Помещенията за приемане, складиране и сортиране на бельото, пералният и сушилно-гладачният цех трябва да имат естествено осветление.

Отношението на площта на прозорците към площта на помещението трябва да се приеме:

- в производствените помещения не по-малко от 1:8;
- в спомагателните помещения не по-малко от 1:12.

Допуска се изграждане на помещения за приготвяне на разтвори и складове без естествено осветление, но със засмукваща вентилация.

4.9. Конструкцията и изпълнението на помещенията с мокър режим (душови помещения) и влажен режим (перални и сушилно-гладачни помещения) трябва да се изпълняват в съответствие с изискванията по т. 3.29 до т. 3.48 на настоящите норми и правила.

Перални - ширина на проходи

4.10. В перилния цех и помещенията, където се предвижда периодично измиване, необходимо е подовете да се изпълняват със съответен наклон за отводняване.

В местата на свързване на фундаментите под пералните машини с подовете трябва да се правят и ограждащи бордове.

Водоснабдяване и канализация

4.11. Качеството на водата, необходима за питейни, битови и производствени нужди, трябва да отговаря на изискванията на т. 1.8.

4.12. Водата за производствени нужди трябва да има временна твърдост не повече от 1,8 mg -екв/л; при по-голяма твърдост да се предвижда омекотяване на водата, съгласно нормите за Проектиране на водоснабдяване външни мрежи и съоръжения. За перални с производителност до 1000 kg сухо бельо на смяна включително, се допуска употребата на вода с временна твърдост до 7,2 mg-екв/л, както и употребата на студена твърда вода за изплакване бельото.

4.13. За перални с производителност до 2000 kg сухо бельо на смяна да се предвижда захранване от външен водопровод чрез едно сградно отклонение, а за перални с по-голяма производителност - две сградни водопроводни отклонения.

4.14. Проектирането и оразмеряването на мрежата за вътрешния водопровод и канализация и определянето на водния разход за битово-питейни нужди според броя и оразмерителния разход на приборите и коефициента на едновременно действие да се извършва съгласно т. 1.8.

Водният разход за производствени нужди да се определя по технологични изисквания.

Мрежите за производствения и битовия водопровод да се проектират отделни, независимо от общия водоизточник.

Таблица 10

Оборудване	Ширина в проходите, в метри, между:						
	Работна страна на оборудването	Работна страна		Странични части на оборудването	Странични части на оборудването и стена	Задна част на оборудването и стена	Задна част на оборудването
		Оборудване и стени	И други страни на оборудването				
1. Перални машини:							
1.1 Вместимост в kg							
• 5-10	2	1,5	1,5	0,5	0,8	0,6	0,8
• 25-50	3	2	2	0,8	0,8	0,1	1
• 100-200	3	2	2	1,8	0,8	0,8	1,5
1.2 С механизизирано натоварване и разтоварване в kg:							
• 25-50	3	2,5	2,5	1,8	1,2	0,8	2,2
• 100-200	4	3	3	2,2	1,2	1	2,2
2. Автоматизирани каруселни съоръжения	4	3	3,5	2	1,5	1,5	2
3.Центрофуги с вместимост в kg							
• 5-10	1	1,5	1,5	0,6	0,6	0,6	0,8
• 25-50	2	2	2	0,8	0,8	0,8	0,8
• 100-200	3	2,5	2,5	1	1	1	1
4. Барабанни сушилни	2	1,5	-	0,6	0,6	0,8	1
5. Гладачни преси-разни	3	2	2	0,6	0,6	1	1
6. Сушилно-гладачни каландри	4	3	-	2	1,2	-	-
7. Машини за разстилане на бельо	3	3	4	3	3	1	2
8. Стелажи:							
8.1 В пералните	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	-	-
8.2 В приемателните пунктове	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	-	-

4.15. При механизизирано зареждане на пералните машини с нечисто бельо да се предвижда подаване на вода за намокряне бельото в приемния бункер, оразмерена по 0,2 l на kg сухо бельо.

4.16. Налигането на водата и перилния разтвор за пералните машини да се приемат по паспортните им данни.

4.17. За осигуряване на необходимото налягане и разход на вода се допуска да се предвиждат резервоари за топла и студена вода, поставени на необходимата височина или свързани с помпи, подаващи вода от резервоарите към пералните машини.

Вместимостта на резервоарите за топла и студена вода трябва да се приема равна на половинчасов среден разход на вода при водоснабдяване от селищен водопровод и едночасов среден разход на вода при водоснабдяване от местни водоизточници.

4.18. Водопроводната мрежа в производствените помещения и в помещенията с мокър режим да се предвижда открита.

4.19. За измиване на помещенията: за приемане и почистване на бельо, перилен цех, помещението за приготвяне на перилни разтвори и душовите помещения за персонала - трябва да се предвиждат кранове с холандри за измиване със студена вода и топла вода.

ОБЩЕСТВЕНИ И ЖИЛИЩНИ СГРАДИ

2.A
10
30

4.20. Оразмеряването на водопроводната мрежа за производствени нужди да се извършва за средночасов и върхов разход на вода (пълнене за кратко време), взети от паспортните данни на пералните машини.

Приемателни пунктове

Таблица 11

Помещения	Площ в m ² на 100 кг бельо
Отделение за приемане на бельо	
Чакалня	2
Приемно, сортировачно и складово помещение за нечисто бельо	6
Отделение за предаване на бельо	
Чакалня	1,5
Сортировачно и склад за чисто бельо	5

Връзките между пералните машини и водопроводната мрежа да се оразмеряват за върховия разход на вода с отчитане на процент на едновременно действие:

- 50% - при монтирани до 5 броя еднотипни перални машини;
- 30% - 40% - при монтирани повече от 5 броя еднотипни перални машини.

При липса на паспортни данни, само за началния период на проектиране или за планиране, върховият разход на вода да се вземе от таблица 12.

4.21. Не се допуска проектиране на перални в населено място без канализация.

Вътрешната канализация за производствени нужди да се проектира отделно от мрежата за битови и дъждовни води.

4.22. Оразмеряването на производствената канализация да се извършва за водните количества при едновременно изпускане на водата от пералните машини.

4.23. Отпадъчните води от перилните цехове да се отвеждат чрез улеи и тръби в общ сборен колектор, оборудван с хидравличен затвор и подвижни решетки.

Преливните и изпрезрителни тръби на резервоарите да се отделят с хидравличен затвор.

В помещенията за приемане и складиране на бельо и помещението за приготвяне на перилни разтвори да се предвиждат подови сифони с диаметър на изходния отвор 100 mm.

Таблица 12

Машини	Разход на вода l/s	Разход на перилен разтвор l/s
Перални машини с вместимост сухо бельо в kg		
• 5	0,8	0,1
• 10	1,6	0,2
• 25	2,8	0,25
• 50	5,5	0,5
• 75	6,5	0,75
• 100	7,4	1
• 200	14,7	1,7
Каруселни и стационарни противоточни устройства за машини с вместимост 50 kg сухо бельо	2,83	0,83

Топлоснабдяване, отопление и вентилация

4.24. Топлоснабдяването, отоплението и вентилацията на пералните следва да се проектират в съответствие с техническите норми и правила за проектиране на отоплителни, вентилационни и климатични инсталации и т. 1.9. от тези норми.

4.25. Топлоснабдяването на пералните с пара и гореща вода трябва да се предвижда от ТЕЦ или от районни котелни централи, а при липса на такъв топлоизточник - от собствена котелна централа.

4.26. Налягането на парата за пералните машини трябва да се приема равна на 0,2 до 0,3 МРа, за сушилно-гладачни машини 1 до 1,2 МРа и за приготвяне на перилен разтвор - не повече от 0,2 МРа.

Налягането на парата за топлообменните апарати за гореща вода трябва да се приема 0,4 МРа.

При необходимост от намаляване на налягането на парата до изискваното по паспортните данни за производственото оборудване трябва да се предвиждат редукционни вентили и клапани.

Разходът на пара за производствени нужди се приема по паспортни данни; при липса на паспортни данни да се приема по приложение 4.

4.27. За централно отопление на перални с производителност до 3000 kg сухо бельо на смяна за топлоносител трябва да се приема пара с налягане не по-висока от 0,07 МРа, а за перални с по-голяма производителност и при топлоснабдяване от топлопреносна мрежа на ТЕЦ трябва да се приеме топла вода с температура не по-висока от 150°C.

4.28. Топлоотделянето и влагоотделянето в помещения с производствено оборудване трябва да се приема по приложение 5.

4.29. Захранване с топлоносител производственото оборудване, инсталацията за централно отопление, калориферите за нагнетателната вентилация и топлообменниците за водоснабдяване с гореща вода трябва да се предвижда с отделни тръбопроводи от пароразпределители или водоразпределители и събиратели.

4.30. В перални с производителност над 1000 kg сухо бельо в смяна, захранването с топлоносител инсталациите за централно отопление трябва да се приема с отделни клонове за перилния цех, за сушилно-гладачния цех и за останалите помещения.

4.31. Тръбната мрежа на отоплението и технологичното топлоснабдяване трябва да се монтира открити в пералните. В помещенията с мокър режим, в местата, където тръбопроводите преминават през стени, прегради и покрития, тръбите да се монтират в тръбни гилзи с хидроизолация.

4.32. Изчислителните температури и кратността на обмена на въздуха в помещенията трябва да се приемат съгласно таблица 13.

4.33. Определянето на въздухообмена в помещенията на перилния и сушилно-гладачен цех трябва да се изчислява, като се взема под внимание отделянето на излишна влага и топлина.

Температурата на въздуха в помещенията на тези цехове трябва да се приема съгласно изискванията, посочени в забележка 2 към таблица 13.

Относителната влажност на въздуха в помещенията трябва да се приема: за помещенията от перилния цех 70 %, за помещенията от сушилно-гладачния цех - до 65%, за останалите помещения - до 60%.

ОБЩЕСТВЕНИ И ЖИЛИЩНИ СГРАДИ

4.34. За помещенията на пералните, отоплителните тела трябва да бъдат чугунени, но в помещенията на сортировъчните и перилен цех - серпентини от гладки тръби.

Таблица 13

Помещения	Температура на въздуха в помещенията, °С	Кратност на въздухообмена за 1 час	
		нагнетяване	засмукване
1. Приемни за бельо:			
1.1 Помещения за приемане, маркировка, сортиране и складиране на бельо	17	4	5
1.2 Чакални	17	7	6
2. Перилен цех - помещения за:		По изчисление, но не по малко от:	
2.1 Пране, изплакване, центрофугиране	15	10	13
2.2 Приготвяне на перилни разтвори	15	2	3
2.3 Складове за перилни материали	15	1	1
2.4 Лаборатория	18	4	6
3. Сушилно-гладачен цех		По изчисление, но не по-малко от:	
4. Цех за контрол, поправка и опаковка на бельо	18	1	1
5. Експедиция на бельо-помещения:			
5.1 Склад за готово бельо	17	1	1
5.2 Предаване на готово бельо	17	1	1
5.3 Чакалня	17	2	-
6. Помещения за изравнителни резервоари	5	-	0,5
7. Диспечер	18	1	1
8. Машини	15	1	1
9. Ремонтно-механична работилница	17	1	1
10. Приемателни пунктове - помещения за:			
10.1 Приемане, сортиране и складиране на нечисто бельо	18	5	5
10.2 Контрол и складиране на чисто бельо	18		1

Забележки:

1. Отбелязаните в таблица 13 температури на въздуха в помещенията се приемат при проектиране на отопление.
2. При напрана на топлотехническите изчисления на ограждащите стени на сградата трябва да се приема действителната температура на въздуха в помещенията (за отоплителния период на годината), за перилния цех 20°C, за сушилно-гладачния цех 22°C.

4.35. В приемните помещения за бельо нагревателните прибори за отоплението и тръбите към тях трябва да имат решетки от негорим материал.

4.36. Направа на ниши за монтаж на отоплителни тела към външни стени не се допуска.

4.37. В перални с производителност 3000 kg сухо бельо на смяна и повече се допуска проектиране на въздушно отопление съвместно с нагнетателна вентилация, без рецикулация на въздуха, но с възможност за рецикулация в извънработно време.

4.38. В перилния и сушилно-гладачния цех, а също и в отделенията за приготвяне на перилни разтвори трябва да се предвижда нагнетателна и смукателна вентилация с механично задвижване.

4.39. В помещенията за приемане и сортиране на бельо трябва да се предвижда общообменна вентилация с механично задвижване, нагнетяването на въздуха се извършва в горната зона на помещенията, а засмукването на въздуха - от долната зона.

4.40. В перилния и сушилно-гладачния цех нагнетяването на пресния въздух да се извършва в горната зона на помещенията с насочване на потока към работната зона, а в останалите помещения по правило - в горната зона,

4.41. Вентилационните системи трябва да се предвиждат самостоятелни за всяка от следващите групи цехове и помещения:

а) смукателни - приемните помещения за бельо, перилния цех, сушилно-гладачния цех, душовите помещения и др.

б) нагнетателни - приемни помещения за бельо, перилния цех, сушилно-гладачния цех и другите помещения.

В перални с производителност до 500 kg сухо бельо на смяна се допуска, предвиждане на смукателна и нагнетателна вентилационна инсталация, общи за всички помещения.

4.42. Вентилацията трябва да се проектира така, че да осигурява движение на въздуха с посока от помещенията за експедиция на бельо, към помещенията за приемане на бельо, т. е. от чистите към нечистите помещения.

4.43. Разходът на топлина за нагряване на вентилирания въздух през отоплителния период на годината трябва да се определя в зависимост от външната изчислителна температура на въздуха съгласно техническите норми за проектиране на отоплителни, вентилационни и климатични инсталации.

4.44. Сушилно-гладачните машини трябва да бъдат комплектовани с местни смукатели.

Въздухът от местните смукатели трябва да се изхвърля в атмосферата, без почистване.

Местните смукатели трябва да бъдат свързани с пусковите устройства на съответните машини.

Електроснабдяване и електротехническо обзавеждане

4.45. Електрическите инсталации и уредби, както и изкуственото осветление за пералните трябва да отговарят на изискванията по т. 1.10 от "1. Общи положения"

4.46. По осигуряване надеждност на електроснабдяването, пералните с производителност до 5000 kg сухо бельо на смяна се отнасят към III категория, а с производителност 5000 kg и повече сухо бельо на смяна - към II категория.

4.47. В пералните да се предвижда специално помещение за главно електротабло и входно устройство, като правило - на първи етаж на сградата

4.48. Проводниците на електрическата мрежа, захранващи силовите токоприемници за перилния цех и помещенията за приготвяне на разтвори - трябва да бъдат медни, с пластмасова изолация и да бъдат положени в пода, в цинковани тръби. Краищата на тръбите трябва да бъдат изведени най-малко на 30 cm над нивото на готовия под и сигурно захерметизирани срещу проникване на влага в тръбите.

4.49. Коефициентът на запас трябва да се приема: 1,8 - за осветителни тела с луминисцентни лампи и 1,5 - за осветителни тела с лампи с нажежаеми жички.

В производствените цехове на пералните трябва да се предвижда аварийно осветление, осигуряващо евакуация на хората.

За общо осветление на производствените и спомагателни помещения да се предвиждат луминисцентни осветителни лампи.

Над гладачните машини да се предвиждат противовлажни осветителни тела, а над работните маси за сортиране и сгъване на нечистото и чисто бельо да се предвиждат луминисцентни осветителни тела за местно осветление на височина 2-2,5 m от работната повърхност.

4.50. Устройствата за командване на електрическото осветление в перилния цех и всички помещения с влажен и мокър режим трябва да бъдат монтирани в съседно помещение със сух режим.

4.51. В пералните трябва да се предвижда заземяване и обезопасяване на електрическото оборудване съгласно изискванията по т. 1.10.

4.52. В пералните трябва да бъдат автоматизирани процесите за приготвяне и подаване на разтвор към пералните машини, поддържане на температурата на въздуха в помещенията на цеховете, работата на топло-въздушните завеси и други.

4.53. В пералните с производителност 5000 kg и повече сухо бельо в смяна трябва да се предвижда диспечерски пункт за централизирано управление и контрол на процесите за подаване на разтворите към пералните машини, поддържането на температурата на въздуха в помещенията, работата на топлинните завеси и други, а така също за контрол на основните технологични параметри (разход, налягане, температура, относителна влажност и др.) Диспечерският пункт трябва да бъде свързан едностранно с високоговорителна връзка.

Диспечерският пункт трябва да бъде разположен на първия етаж с осигурена визуална връзка с перилния и сушилно-гладачния цех. В пункта трябва да бъдат предвидени телефонна връзка, електрически часовник и радиоуредба.

4.54. Електрозахранването на съоръженията, подложени на вибрации, а също и на датчиците и приборите в случаите, когато това се изисква по паспортите или по технически данни, трябва да се предвиждат гъвкави медни проводници и кабели.

4.55. Спомагателните помещения, също и приемателните пунктове за бельо трябва да бъдат свързани с радиоозвучителна уредба.

4.56. Пералните трябва да бъдат свързани с външната телефонна мрежа.

В пералните с производителност 10000 kg и повече сухо бельо на смяна се допуска устройване на вътрешна телефонна централа.

4.57. В пералните с производителност 3000 kg и повече сухо бельо на смяна, в кабинета на директора трябва да се предвиди диспечерска уредба за оперативна телефонна връзка.

5. ЦЕНТЪР ЗА МЕДИЦИНСКА КОЗМЕТИКА И ДОМ ЗА КРАСОТА

Обемно-планировачни работи и конструктивни решения

2.A
10
35

5.1. Проектирането на центрове за медицинска козметика и домове за красота се извършва по обосновано задание и проучване нуждите на населеното място.

Съдържанието и необходимите показатели за проектиране на Център за медицинска козметика и Дом за красота се определят по таблица 14.

5.2. Конструктивните височини на етажите трябва да се приемат съгласно т. 1.6. Броят на етажите да бъде не повече от пет. В сградите с четири и пет етажа да се предвиждат пътнически асансьори.

5.3. В центрoвете за медицинска козметика и домове за красота се изграждат следните групи помещения за извършване услуги на населението:

- бръснаро-фризьорски и козметични услуги;
- водолечение;
- светолечение;
- лечебна физкултура;
- хирургия (само за Център за медицинска козметика).

Допуска се съставът на групите в Дом за красота да бъде намален и с по-малко работни места, които са определени обосновано със задание за проектиране.

5.4. Помещенията, предназначени за провеждане на лечебно-профилактични услуги, трябва да отговарят на изискванията за изграждане на здравни заведения.

5.5. Показателите и другите изисквания за изграждане на групата за бръснаро-фризьорски и козметични услуги да отговарят на посочените в гл.2 на настоящите правила и норми.

Изискванията за изграждане на групите за "водолечение" и "светолечение" трябва да отговарят съответно на изискванията за обществени хигиенни бани от тези норми и за здравните заведения.

5.6. Допуска се вестибюлите и чакалните за жени и мъже да се обединяват. Главният вход за посетители да се изгражда с ветробрани. В центрoвете за медицинска козметика входът на персонала да бъде отделен.

Препоръчва се да се създават два подхода към кабинетите и козметичните кабинни.

5.7. Препоръчва се салонът за лечебна физкултура да бъде ориентиран на изток или североизток.

5.8. В помещенията за посетители, в производствените, административните и др. помещения, където постоянно пребивават хора, да се предвижда естествено осветление.

Значението на коефициента за естествено осветление (к.е.о) да се приема съгласно нормите за проектиране на естествено осветление.

Допуска се складoвете, санитарно-битовите, техническите помещения и коридорите да нямат директно естествено осветление.

В коридорите без естествено осветление да се предвидят отвори за отвеждане на дим навън.

5.9. Степента на огнеустойчивост на сградите да бъде не по-ниска от трета.

ОБЩЕСТВЕНИ И ЖИЛИЩНИ СГРАДИ

2.A
10
36

5.10. Главните стълбища за посетители между I и II етаж на сгради от I и II степен на огнеустойчивост се допуска да бъдат открити, при което трябва да има и други стълбища в стълбищна клетка.

Главните стълбища и асансьори за посетители трябва да се свързват с етажни холове и вестибюли, оразмерени съгласно показателите за чакални към група помещения от етажите. Същите трябва да имат най-малък размер 12 m².

5.11. Ширината на коридорите, кабинетите, кабините и другите производствени помещения трябва да бъде най-малко 1,5 m при едностранно застрояване и 2,1 m при двустранно застрояване.

При изчисление на пътя за евакуация от помещенията за посетители и работните помещения броят на хората, намиращи се едновременно в помещенията, трябва да се определя по показател 1,35 m² на един човек от общата площ на помещенията включително площта, заета от обзавеждането.

Броят на хората, намиращи се в залата за лечебна физкултура и др. п. се приема според броя на хората, заети с уредите за упражнения (тренировки), но не по-малко от 4 m²/човек от общата площ на залата.

Център за медицинска козметика (ЦМК) дом за красота (ДК)

Таблица 14

Помещения	Единична мярка	ДК	ЦМК
1	2	3	4
1. Приемни помещения за посетители			
1.1 Вестибюли с ветробран (фоайе)	m ² /работно място	2,7	3
1.2 Каса	m ³ /бр.	1,5	3
1.3 Информация, регистрация	също	9	9
1.4 Тоалетни (отделни за мъже и за жени, за всеки 40 места)	"	4,5	4,5
1.5 Чакални пред кабинетите, залите за физкултура, сауните	m ² /1 кабинет	9	9
2. Съблекални и гардероби за посетители към кабинетите (1,5 m x 3m) (козметични, физиотерапия, хирургия, дерматология, педикюр, сауни, тангентор и др.)	m ² /1 кабинет	4,5	4,5
2.1 Зала за лечебна физкултура и други зали	m ² /на място	1,8	1,8
2.2 Фризьорски салон (до 10 работни места)	m ² /работно място	2,5	2,5
3. Работни помещения			
3.1 Козметични кабинни (с 1 легло)	m ² /на кабина	9,8	9,8
3.2 Козметични кабинни (с 2 и повече легла)	m ² /на кабина	8	8
3.3 Козметични кабинни за парна баня на лице	m ² /на кабина	12	12
3.4 Козметичен кабинет за ръчен масаж	m ² /кабинет	18	18
3.5 Лекарски кабинети:			
• дерматолог, физиотерапевт	m ² /кабинет	12	12
• хирург	m ² /кабинет	-	16
3.6 Операционна зала	m ²	-	22
3.7 Следоперационно помещение	m ²	-	12
3.8 Фризьорски салон (жени)	m ² /1 работно място	8	8
• маникюр	също	6	6
• педикюр	също	6	6
3.9 Зала за лечебна физкултура (най-малко 70 m ²)	m ² /1 пациент	7	7
3.10 Салон за гимнастика с музикален съпровод	m ² /1 участник	6	6
3.11 Клуб "Йога"	m ² /1 участник	6	6
3.12 Биосауна	m ² /на кабина	9	9
3.13 Сауна "финландски" тип	m ² /сауна	8	8
3.14 Кабина за почивка към сауните	m ² /на кабина	6	6

Норми за проектиране на сгради за битови услуги на населението

1	2	3	4
3.15 Тангентор	m ² /на кабина	18	18
3.16 Душ-кабина към сауните	m ² /на кабина	3,3	3,3
3.17 Кабини за физиотерапия	m ² /на кабина	4,5	6
3.18 Лаборатория за козметични материали	m ² /на лаборант	12	12
3.19 Лаборатория клинична	m ² /на лаборант	36	36
4. Помещения за допълнително обслужване: • бюфет (за 10% от персонала и местата за посетители)	m ² /на място	2	2
5. Спомагателни и допълнителни помещения -складове за:			
5.1 Бутилки с CO ₂ и O	m ²	6	6
5.2 Козметични материали (лаборатория)	"	3	3
5.3 Инвентар за почистване	m ²	2	2
5.4 Изливник (за всеки етаж)	бр.	1	1
5.5 Инвентар	m ²	12	16
5.6 Козметични материали	m ²	9	12
5.7 Бельо чисто	m ²	2	2
5.8 Бельо нечисто	m ²	2	2
5.9 Препарати за дезинфекция	m ²	2	2
5.10 Дезинфекционно помещение	m ²	6	6
5.11 Помещение за стерилизация	m ²	4,5	4,5
5.12 Кабинет-директор (управител)	m ²	16	16
5.13 Канцелария	m ²	16	16
5.14 Стая за персонала	m ² /на работник	0,8	0,8

Забележки:

- Към биосауните се проектират преддверия с тоалетни (1 клекало и 1 мивка за всяка биосауна).
Към "лаборатория-клинична" да се предвижда тоалетна и преддверие с шубер към лабораторията.
- За всеки две козметични кабинета да се предвижда по една душ-кабина (индивидуална).
- Единият от размерите на козметичните кабинета трябва да бъде най-малко 3,6 m. Козметичните кабинета са отделни за жени и мъже.
- Към лекарските кабинета да се предвижда съблекалня-гардероб с мивка.
- Най-малката ширина на фризьорския салон трябва да бъде 3,6 m.
- Салонът за гимнастика и клуб "йога" се предвиждат със задание за проектиране. Допуска се залата за лечебна физкултура да се трансформира периодично за гимнастика и клуб "йога". За музикален съпровод да се предвижда кът от залата, оборудван с необходимите инсталации.
- Допуска се изграждане на сауна-парилна от "финландски" тип, като се спазват изискванията и показателите на т. 3 от тези норми. По същите се изисква специално задание за проектиране на сауни.

5.12. Височината на залата за лечебна физкултура се проектира не по-малко от 3,5 m (светло).

5.13. Нуждата от стационар към групата за хирургични услуги се определя със задание за проектиране и се изпълнява по нормите за изграждане на здравни заведения.

2.A
10
37

Водоснабдяване и канализация

5.14. Качеството на водата, необходима за питейни, битови и производствени нужди, трябва да отговаря на изискванията по т. 1.8.

5.15. За нуждите на водолечението, при необходим денонощен разход на топла вода над 10 m³ при временна твърдост на водата по-голяма от 7,14 mg -кв/л (или 20° "немски"), трябва да се предвиди омекотяване на същата.

Биосауните трябва да бъдат водоснабдявани с дестилирана вода.

5.16. Проектирането и оразмеряването на водопровода за топла и студена вода и на канализацията да се предвижда в съответствие с т. 1.8. Общият воден разход се определя според броя и оразмерителния разход на приборите и коефициента на едновременно действие.

За лекарските кабинети и другите помещения, където се извършват медицински услуги, важат изискванията и нормите за проектиране на здравни заведения, раздел "Водоснабдяване и канализация".

Монтажът на водопроводната мрежа в помещенията с мокър режим да се предвижда открит.

5.17. Проектирането и оразмеряването на мрежата на вътрешната канализация, отвеждането и заустването на отпадъчните води в приемника да се извършва съгласно изискванията на раздел 3 "Водоснабдяване и канализация" от тези норми.

Топлоснабдяване, отопление и вентилация

5.18. Отоплителните, вентилационните, климатичните и топлоснабдителните инсталации трябва да се проектират в съответствие с т. 1.9 от тези норми.

За кабинетите и други помещения, където се провеждат лечебно-профилактични услуги, важат и изискванията за проектиране отоплителни, вентилационни и топлоснабдителни инсталации на здравните заведения.

Електроснабдяване и електрическо обзавеждане

5.19. Електрическите инсталации и уредби, както и изкуственото осветление на централите за медицинска козметика и домовете за красота трябва да отговарят на изискванията по т. 1.10. от тези норми.

За кабинетите и другите помещения, където се провеждат лечебно-профилактични услуги, важат и изискванията за проектиране на електрически инсталации и електротехническо обзавеждане на здравни заведения.

5.20. По осигуряване надеждност на електроснабдяването, централите за медицинска козметика и домовете за красота се отнасят към III категория, когато имат до 50 работни места и към II категория, когато имат повече от 50 работни места.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Примерен списък на предприятията за битови услуги на населението за масово строителство (домове за битови услуги, ателиета, работилници, приемателни пунктове)

2.A
10
39

Предприятия	Видове услуги
1	2
<i>За градове:</i>	
1. Комплексни предприятия:	
1.1 Комплексни приемателни пунктове с работилници за дребни ремонти с брой на работните места от 15 до 30 за микрорайони и жилищни райони	Приемане на поръчки за поправка на облекло, трикотажни изделия, обувки и кожена галантерия, метални изделия, часовници. Приемане на облекло за химическо чистене, бельо за пране. Направа на малки поправки на облекло, обувки и метални изделия. Даване под наем на предмети с културно-битово предназначение, бръснаро-фризьорски и козметични салони, бюра за услуги
1.2 Домове за битови услуги с брой на работните места от 20 до 150 за градските райони, малките градове и селища от градски тип	Приемане на поръчки за направа и поправка на облекло, шапкарски и трикотажни изделия, обувки и кожена галантерия, метални изделия, часовници, битови електроприбори, телевизори и радиоапарати. Направа и поправка на облекло, шапкарски изделия, обувки, метални изделия, часовници, малки ремонти на битови електроприбори, телевизори и радиоапаратури. Даване под наем на предмети с културно-битово предназначение. Бръснаро-фризьорски и козметични услуги. Фотоуслуги, бюра за услуги. Приемане на поръчки за различни видове работи и услуги.
1.3 Домове за битови услуги, с брой на работните места над 150, за големи градове	Направа и поправка на облекло, шапкарски изделия, малки и средни поправки на трикотажни изделия, направа и поправка на обувки, кожена галантерия, малки и средни поправки на битови електроуреди и машини, телевизори и радиоапаратури, фотоапарати, поправка на часовници, ювелирани и пластмасови изделия. Бръснаро-фризьорски, фотографски, фотолабораторни услуги, звукозаписи, книговезки услуги, машинописни услуги, химическо чистене със самообслужване, експресно химическо чистене, бюра за услуги.
1.4 Коопериране предприятия за пране на бельо и химическо чистене с производителност 1000 kg. на смяна	Пералня със самообслужване, експресно пране на ризи, химическо чистене със самообслужване и експресно химическо чистене.
2. Специализирани предприятия:	
2.1 Ателиета за направа на облекло, работилници за поправка на различни изделия, пунктове за даване предмети под наем, бръснаро-фризьорски и козметични салони, фотоателиета и др.	Приемане на поръчки и изпълнение
<i>За селата:</i>	
1. Комплексни предприятия:	
1.1 Комплексни приемателни, пунктове с брой на работните места от 3 до 5 с обслужвано население от 1000 до 2000 жители	Приемане на поръчки за направа и поправка на облекло, поправка на обувки, ремонт на метални изделия. Приемане на облекло за химическо чистене. Даване под наем предмети с културно-битово предназначение. Бръснаро-фризьорски услуги.
1.2 Комплексни приемателни пунктове с брой на работните места от 5 до 10 за обслужване на население от 2000 до 5000 жители	Приемане на поръчки за направа и поправка на облекло, шапкарски и трикотажни изделия, обувки и кожена галантерия, метални изделия, часовници, битови електроприбори, телевизори и радиоапарати. Направа и поправка на облекло, шапкарски изделия, обувки, метални изделия. Даване под наем предмети с културно-битово предназначение, бръснаро-фризьорски и фотографски услуги и бюра за услуги.

ОБЩЕСТВЕНИ И ЖИЛИЩНИ СГРАДИ

2.A
10
40

1	2
1.3 Районни домове за битови услуги с брой на работните места от 50 до 150 за обслужване население от 35000 до 70000 жители	Приемане на поръчки за различни видове работи и услуги. Направа и поправка на облекло, шапкарски изделия, малки и средни поправки на трикотажни изделия, направа и поправка на обувки, поправки на битови електроуреди, поправка на часовници, даване под наем на предмети с културно-битово предназначение, бръснаро-фризьорски и фотографски услуги, бюро за услуги.
1.4 Кооперирани предприятия за пране на бельо и химическо чистене на облекло с производителност до 400 kg бельо в смяна	Перални със самообслужване и експресно химическо чистене на облекло.
2. Специализирани предприятия:	
2.1 Ателиета за направа на облекло, работилница за ремонт на различни изделия, пункт за даване под наем, бръснаро-фризьорски салон, фотоателие и др.	Приемане на поръчки и изпълнение на работите.

Забележки:

1. Мощността на производствата, влизащи в състава на предприятията, се определя по изчисление.
2. В броя на работните места на предприятията се включват производствениците и приемащите поръчки.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Работна площ на 1 работно място в комплексните предприятия за битови услуги

Брой на работните места на комплексните предприятия	Работна площ на 1 работно място в m ²
до 20	20
30	18
60	17
80	16
120	16
200	16
300	16

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

Списък на професиите и групите производствени процеси

**2.A
10
41**

Вид на услугите и професия	Група на производствените процеси
Направа и поправка на облекло, поправка на трикотажни изделия, поправка на изделия от синтетични материали:	
Приемащ поръчки крояч, моделиер, работник по направа шаблони и калъпи, работилница по ушиване, поправка, почистване на облекло, текстилна галантерия, шапкарски изделия, поправка на трикотажни изделия.	Ia
Сортировач-кожар	Iб
Гладачни работници, работник по обработка на вълнени платове на пара.	IIa
Поправка на обувки и кожена галантерия:	
Крояч	Ia
Приемащ поръчки, работник по поправка на кожени обувки, работник по поправка на гумени и плъстени обувки лепени и шити, работник по поправка на кожена галантерия, работник по поправка на гумени и плъстени обувки по метод на вулканизация, работник по боядисване обувки	Iб
Ремонт на сложна битова техника:	
Приемащ поръчки, часовникар, работник по ремонта на електробитова техника, радио-апарти, телевизори и други	Iб
Фотография:	
Приемащ поръчки фотограф, лаборант, ретушьор	Ia
Бръснаро-фризьорски и козметични услуги:	
Бръснар, фризьор, маникюрист, педикюрист, козметик	Ia
Даване под наем предмети с културно-битово и домашно предназначение:	
Приемащ поръчки стокоед, завеждащ стокоед	Ia
Ремонт на пластмасови изделия, ремонт и зареждане на запалки:	
Майстор приемащ поръчки	Iб
Приемателни пунктове за химическо чистене:	
Приемащ поръчки	Ia
Работник по почистване на петна	Iб
Работник по гладачни преси	IIa
Химическо чистене и пране със самообслужване:	
Дежурен администратор и инструктор	Ia
Бързо(експресно)химическо чистене и пране:	
Работник по приемане и сортиране	Iб
Работник на машината за химическо чистене	IIIб
Работник в отделението на почистване петна и сортиране на чистото бельо	IIIб
Работник в гладачно и съгъвачно отделение	IIa
Работник по сортиране на готовите изделия и предаване на поръчките	Ia
Работник в склада за химикали	Iб
Бюра за услуги , диспечер	Ia
Помощни, общи работници, чистачки	Iб
Обществени хигиенни бани:	
Работник в къпалните и ванно-душовите отделения, теляк, чистач на служебните и производствени помещения, поддържане на канализацията и др.	IIв
Билтен контролър, приемащ ценности, касиер, гардеробиер	Ia
Завеждащ бельото(домакин), шлосер, електромонтьор, огняр, работник по поддържане на отоплителната и вентилационната инсталация, дърводелец, мебелист, общ работник по извозване на гориво, оператор-педикюрист, масажист	Iб
Перални:	
Работник от цеха за приемане на бельо, работник от ремонтно-механичната работилница	Iб
Работник от пералния цех в помещението за приготвяне на перилни разтвори	IIв
Работник от сушилногладачния цех	IIa
Работник от цеха за поправка, сортиране, опаковка и предаване на бельото	Ia

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

Разход на пара за производствено оборудване на пералните

Наименование на машините	Среден разход на пара в kg на 1 kg обработвано бельо
Резервоар (казан) за приготвяне на перилни разтвори	0,3
Перална машина с вместимост на бельо в kg:	
• 5	1
• 10	0,95
• 25	0,85
• 50	0,8
• 100	0,75
Каруселни устройства на машини с вместимост на бельо в kg	
• 10	1,38
• 25	1,22
• 50	1,15
Сушилни барабани с вместимост на бельо в kg:	
• 5	1,56
• 25	1,05
Сушилно-гладачни барабани с производителност на бельо за 1 час в kg:	
• 25	1
• 50	0,86
• 150	0,82
Гладачни преси с производителност на бельо за 1 час в kg:	
• 15 - 18	1
• 25	1
Манекенни преси за мъжки ризи:	
• за ръкави	0,55
• за маншети и яки	0,45
• гръдни	1,9

Забележки:

1. При открито затопляне на производствените машини, разходващи пара, допуска се да не се предвижда връщане на конденза. При затворено затопляне трябва да се предвижда цялостно връщане на конденза.
2. Разходът на пара за пералните машини трябва да се приема при коефициент на едновременно действие 0,8, а за сушилно-гладачните - 1.

ПРИЛОЖЕНИЕ 5

Топлоотделяне и влагоотделяне в помещенията от производственото оборудване на пералните

Източници на топлоотделяне	Влагоотделяне	Топлоотделяне в kkal/h	
	в kg/h	явно	скрито
1. Резервоари за приготвяне на перилни разтвори с вместимост в l: • 110 370	0,9 2,1	160 460	560 1300
2. Перални машини с вместимост на бельо в kg: • 5 • 10 • 25 • 50 • 100 • 200	0,25 0,5 1 1,6 3,1 4,6	550 1000 1900 2450 3600 5700	150 300 630 1000 1900 2800
3. Противоточни каруселни устройства	8,7	136000	6700
4. Сушилни барабани с вместимост на бельо в kg: • 5 • 10 • 25	- - -	1000 1900 4500	- - -
5. Сушилно-гладачни машини с производителност на бельо в kg за 1 час: • 25 • 50 • 150 • 500 • 380	11.2/2.24 22.5/5.04 67/13.4 225/45 16	6200 8700 24000 49000 6100	6000/1200 12100/2420 36000/7200 120000/24000 8200
6. Сушилно-гладачни преси	2.4 - 3.2	2100 - 2800	1500 - 2000
7. Преси за гладене на ризи	2,4	2100	1500
8. Пароформители с различни форми	8	3300	5104
9. Електрически ютии с мощност 600 W	0,3	410	190
10. Под (за 1 m ²)	0,3	-	180
11. Мокро бельо (за 110 kg)	5	-	3100
12. Хора (за 1 работник)	0.16 - 0.2	80	100
13. Електрически двигатели (за 1 кв. мощност)	-	86	-
14. Паропровод за технологични нужди (за 1 kg разход на пара)	-	25	-

Забележки:

1. Количеството топлина, постъпваща в помещенията след сушене и гладене на бельо се предвижда в топлоотделянето от оборудването.
2. В числител е дадено топловлажностотделянето в помещенията от оборудването, при работа без местни смукатели, а в знаменател - при работа на машините с местни смукатели.

ПРИЛОЖЕНИЕ 6

**Примерен списък на предприятията за битови услуги на населението
(заводи, фабрики, цехове, комплексни производствени цехове)**

Предприятия	Вид на производството
1. Предприятия, цехове за направи и поправки на шивашки изделия с 150 работни места и повече	Направи и поправки на горно и долно облекло, шапкарски изделия
2. Предприятия, цехове за направи и поправки на трикотажни изделия с 50 работни места и повече	Направи и поправки на трикотажни изделия
3. Предприятия, цехове за направи и поправки на обувки и други с 20 работни места и повече	Направи и поправки на кожени, гумени и платнени обувки, кожена галантерия
4. Предприятия, цехове за химическо чистене и боядисване	Химическо чистене на облекло и др. и боядисване
5. Заводи и цехове за ремонт на битови машини и прибори (комбинати за сложна битова техника) и направи на метални изделия с повече от 10 работни места	Среден и основен ремонт на хладилници, перални машини, прахосмукачки, часовници и друга битова техника, направи на метални изделия
6. Заводи и цехове за ремонт на телевизионна и радиоапаратура (радио-телевизионни сервизи) с 10 и повече работни места	Поправка на черно-бели и цветни телевизори, радиоапарати, магнетофони и др.
7. Предприятия, цехове за фотоизделия	Фотоснимки и обработване на фото- и кино-материали, направи на портрети с трайно покритие, порцелан и др. специални работи
8. Предприятия, цехове за направи и поправки на мебели	Поправка и направи на мека, корпусна и други видове мебели, по индивидуални поръчки на населението
9. Групиран производствени цехове	Блокирани в една сграда производства от посочените по-горе

**СПИСЪК НА НОРМАТИВНО-ТЕХНИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ,
КОИТО СЕ ЗАМЕНЯТ**

1. Норми и правила за проектиране на обществени хигиенни бани, издадени в БСА, кн. 8 от 1966 г.
2. Нормативни изисквания по организация на сервизните бази, ателиета и приемни за ремонт на часовници - издадени от МВТУ-13.2.3069 от 25 юни 1971 г.
3. Правилник за бръснаро-фризьорските и козметични салони-издадени от МНЗ и Държавен комитет за битови услуги, публикуван в ДВ, бр. 25 от 27.III.1970 г.
4. Временни нормативи за едно работно място за битови комунални услуги, утвърдени от Държавен комитет за битови услуги на 7.IV. 1970 г.
6. От документите по т. 2, 3 и 4 се изключват изискванията, които се отнасят до обзавеждането и експлоатацията.